"Tragedia şi paradoxul unui moment istoric în care predomină «politicul» este că oricine poate ajunge puternic, că nu mai există ierarhia valorilor şi a forţelor personale, ci ierarhia lozincilor".

MIRCEA ELIADE

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL VII
Nr. 8/80
August
1997

16 pag. - 2000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANŢA, ELVEŢIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

DE LA "VIN AMERICANII" LA "AL DOILEA VAL"

Văzându-l în cărucior pe preşedintele american Bill Clinton, la întâlnirea de la Helsinki din primăvara acestui an (cu un Boris Elţîn confirmând la rându-i faimoasa sintagmă: "aceşti bolnavi care ne conduc"!), mulţi şi-au amintit cu înfiorare de invalidul Roosevelt şi de marea vânzare de la Yalta, de acum o jumătate de secol. Cum să nu-ţi încolţească în suflet teama că "istoria se repetă", mai ales când eşti român, adică victimă perpetuă, de câteva sute de ani încoace, a laşităţilor şi a lipsei de scrupule din lumea politică occidentală?

Toată istoria modernă a României "s-a cerut după Occident", fără a primi, dincolo de vagi făgăduinţe conjuncturale, decât "luxaţiile" periodice ale acestuia. Am fost părăsiţi aproape sistematic la cheremul turcilor sau al ruşilor, trebuind s-o luăm mereu de la capăt, într-un fel de luptă abrutizantă cu propriul destin. Iar astăzi suntem aspru judecaţi (şi puşi la colţ) pentru neîmplinirile noastre şi pentru nevrednicia ceasului de faţă. Păi de unde "împlinire" şi "vrednicie", când tot ce am înjghebat "ziua" s-a surpat "noaptea", ca zidurile mănăstirii din legendă?! Lunga experienţă comunistă ne-a costat mai mult decât toate dezastrele anterioare ale istoriei (chiar şi decât perversa epocă fanariotă, care ne-a desfigurat esenţial, în chiar pragul modernităţii), secătuindu-ne nu doar materialiceşte, ci şi sufleteşte, până aproape de limitele disoluţiei naţionale. Dar în această experienţă noi nu ne-am aventurat de bunăvoie, ci am fost împinşi spre ea tocmai de "judecătorii" noştri de astăzi, ce ne-au dus şi atunci cu vorba, în timp ce în culise ni se semnase demult sentinţa (90 % influenţă sovietică), mai grea decât a tuturor ţărilor din zonă! Dacă am ajuns în halul în care am ajuns, cauzele nu sunt doar interne (cum încearcă să ne convingă o anumită propagandă antiromânească), ci în mare măsură externe ("jocul de interese" al marilor puteri, ce ne-au aruncat, fără nici cea mai mică remuşcare, în gura "bestiei roşii", ca să-şi cumpere tihna istorică a unei "civilizaţii" de la înălţimea căreia îşi pot îngădui astăzi să ne sfideze şi să ne dea lecţii de bună purtare!).

AL DOILEA VAL(S)

Madridul a adus, în această vară, confirmarea: Occidentul (de la care aşteptam nu atât o bunăvoinţă conjuncturală, cât o reparaţie istorică şi morală) ne-a trădat din nou, sub aceeaşi baghetă americană (pe care – şi aici nu mai e vina altora! – ne-am repezit s-o aclamăm la Bucureşti, a doua zi după ce-şi reiterase abjecţia postbelică; or, o naţiune care-şi adoră călăii nu mai are viitor; pentru că, dincolo de nenorocirile abătute asupră-i, a încetat moralmente să-l mai merite...).

Şi aşa am ajuns la delirul (auto)mistificator al "valului doi" (în realitate un fel de "paştele cailor" ambalat în limbaj diplomatic), cântat pe aceeaşi melodie cu mai bătrânescul "Vin americanii". Ni se întinde înainte un nou deşert istoric, pe care ar trebui să-l străbatem răbdători, cum am făcut-o dintotdeauna. Mă tem însă că, după atâtea aşteptări înşelate, după atâtea uzaje istorice consecutive, "celula românească" se va spulbera iremediabil. Poporul român n-a mai fost niciodată atât de obosit şi atât de sătul de sine şi de toate. Cine refuză să vadă această crudă realitate va muri, probabil, ca "bun român"...

Nu faptul în sine de a nu fi intrat în N.A.T.O. e grav, nici acela al îngreunării drumului spre Comunitatea Europeană, ci handicapul moral al acestui eşec, deznădejdea mai mult sau mai puţin conştientizată, "soarta" ce ne loveşte din nou, într-un moment de maximă slăbiciune. "Neantul valah" al lui Cioran abia de acum riscă să înceapă!

E anevoie de estimat *cum* şi *în ce măsură* vom reuşi să depăşim actuala criză naţională, care înainte de a fi una economică şi politică, e una morală şi psihologică. Măcar de am izbuti să nu prefacem până la capăt, în vâltoarea acestui timp crepuscular, un *destin tragic* într-o *vină tragică* !

Desigur, ne-ar plăcea să credem, cu Mircea Eliade ("Destinul culturii româneşti", 1953), că "s-ar putea ca ceea ce a constituit până acum nenorocul românilor în istorie, să alcătuiască tocmai marea lor şansă de a supravieţui în Istoria de mâine"... Aşa să ne ajute Dumnezeu.

Adolf VASILESCU

DECLINUL AMERICII

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, scriitorul francez Alexis de Tocqueville (1805-1859) a scris o entuziastă lucrare intitulată *Despre democrație în America* (prima traducere românească: Ed. Humanitas, 1992), care a urmat vizitei sale în Statele Unite (1831-1832). De Tocqueville a notat că "atâta timp cât Credința în Dumnezeu, Nucleul Familiei și Clasa Mijlocie vor rămâne dominante în societatea americană, această țară va înflori mereu".

La sfârșitul acestui secol, putem spune că, deși idealurile acestui scriitor rămân în principiu valide, America decade din ce în ce mai mult. Ce s-a întâmplat cu țara aceasta, de a ajuns la o asemenea stare de deteriorare? Paradoxal, răspunsul la această întrebare îl găsim tot prin apelul la autorul francez citat...

Orice străin care a ținut în mâna sa o bancnotă de 1 dolar S.U.A. a putut citi pe ea faimoasele cuvinte: *In God we trust* (adică "Credem în Dumnezeu"). Evenimente politice petrecute la Washington D.C., precum "Dejunul Național cu Rugăciune" dat anual la Casa Albă de către fiecare președinte american, sau pletora de biserici americane făcând slujbe la fiecare sfârșit de săptămână, pe tot cuprinsul Americii, ar putea duce la impresia că America crede în Dumnezeu. Dar la o privire mai atentă, ne putem da seama cu ușurință că astfel de episoade pioase nu reprezintă adevăratul spirit actual al Americii, ci doar o fațadă mincinoasă.

America NU MAI CREDE ÎN DUMNEZEU. În marțieni poate, dar în Dumnezeu nu. Încă de prin anii '60, guvernul american a decis să anuleze orice rugăciune în clasele de școală; asta pentru a nu-i "îndoctrina" pe copiii ai căror părinți erau atei (sau de confesiuni exotice) și pentru a respecta, chipurile, ca entități separate, Statul și Biserica. În anii '80, se ajunsese la ironia că, în timp ce în școlile americane rugăciunile de orice fel erau interzise, se preda în schimb... marxismul! (A trebuit să se verse sânge în sud-estul Europei, în 1989, pentru a-i lecui pe americani de pasiunea pentru marxism).

Pe lângă pervertirea ideologică a școlilor din Statele Unite, se constată și o tot mai pregnantă pervertire comportamentală, cu grave consecințe fizice. Astfel, în anii '90, nu există așezare urbană din America unde să nu se găsească școli înzestrate, la intrare, cu detectoare de metal (ca în aeroporturi) pentru a preveni introducerea, de către elevi de toate vârstele, a unor arme periculoase (de la cuțite până la pistoale automate!).

Tot de prin anii '60, de la ideologia "Rebeliunii Tinerilor" (altfel spus, *hippie*) până în zilele noastre, familia americană n-a încetat să decadă. Statisticile naționale spun că mai mult de 50% din cuplurile americane au divorțat cel puțin o dată până la vârsta de 40 de ani. Asta înseamnă că mulți părinți adoptivi îi pun pe copiii în situația de a nu mai ști cui să spună "tata" sau "mama": părinților biologici sau părinților adoptivi?! Adulții nu le oferă nici pe departe acestor copii exemplul unui comportament responsabil, iar relațiile incestuoase sunt din ce în ce mai numeroase, mai ales între părinții adoptivi și copiii care ajung în grija lor. Astfel, în ziua de azi, una din trei fete din America a raportat că a fost molestată în familie până la vârsta de 18 ani, iar unul din cinci băieți a raportat același lucru.

Dacă în prima jumătate a secolului XX aproximativ 60% din venitul Americii era în mâna clasei mijlocii americane, în anii '90 numai 10% din cetățenii săi controlează peste 60% din venitul național. Clasa mijlocie, motorul Americii de odinioară, este acum o minoritate în societatea americană. Micile prăvălii și ateliere care erau proprietatea tradițională a unor familii (în engleză: *Ma'and Pa' Store*) au fost înlocuite de către super-magazinele actuale, stăpânite de către corporații multinaționale. Aceste corporații au dat o lovitură fatală micilor prăvălii, pentru că au cumpărat la prețuri infime (și au vândut, în consecință, mai ieftin) produsele cerute pe piață, provenite însă din țările din Lumea a Treia, mai ales din cele asiatice. În condițiile în care aceste corporații achiziționau articolele respective cu un cost mult mai mic față de cele produse în America, dar le vindeau la prețuri care se ridicau la de câteva sute de ori mai mult decât cele plătite producătorilor, ele ajungeau atât să obțină câștiguri fabuloase, cât și să împingă la faliment micile prăvălii de familie, care n-au mai putut rezista concurenței, cu produsele lor americane. În America actuală, trăim paradoxul unei societăți care, dacă în anii '50 putea oferi unei familii vacanță, casă, mașini și școlarizare numai din câștigurile tatălui, în anii '90 impune ca ambii părinți să aibă serviciu pentru a putea face față solicitărilor financiare curente. Serviciile s-au înmulțit, însă calitatea lor a scăzut considerabil.

Președintele Clinton în Biroul Oval al Casei Albe

Toate acestea au dus la obsesia americanilor pentru bani; *dolarul*, care în concepția fondatorilor Americii trebuia să servească pe Dumnezeu, *a devenit el însuși Dumnezeu*: pentru bani își trădează americanii țara (vezi cazul Ames); pentru bani trădează Casa Albă interesele democrației în lume (vezi scandalul președintelui Clinton, cu primirea de donații de la chinezi, prin Indonezia); pentru bani își retrag victimele pedofililor acuzațiile legitime (vezi scoaterea "cu basma curată" a lui Michael Jackson); în fine, pentru bani își vinde America sufletul (vezi folosirea produselor făcute în Lumea a Treia, adeseori prin exploatarea muncii copiilor, sclavilor sau prizonierilor politici)!

Țin minte că am văzut în școlile românești, în 1995, icoane. Acolo unde, în școala copilăriei mele din București, spre exemplu, tronau odată stema comunistă și portretul "într-o ureche" al lui Ceaușescu, am găsit acum o icoană și un tricolor: simple și frumoase semne de reînnoire și purificare spirituală a Țării. Însă, văzându-le, mărturisesc că m-am îngrijorat: cât va dura - m-am gândit - până când, în numele "democrației", icoanele vor fi din nou scoase, și eventual marxismul din nou predat, după *modelul dominant* al "fraților" din Vest?

Puțini americani realizează că democrația nu este *ținta ultimă* a societății, ci doar *mijlocul* prin care societatea să trăiască mai bine. A trăi bine, după cum spunea regretatul Ion Pantazi (întemeietorul "Congresului Mondial Românesc"), înseamnă a avea în viață întreitul scop al slujirii lui Dumnezeu, a Țării și a familiilor noastre. Alexis de Tocqueville găsise aceste înalte scopuri, în America vremii lui, sub forma: Dumnezeu, Clasa Mijlocie și Familia. Astăzi, de toate aceste lucruri s-a ales praful în lumea americană. Dacă declinul actual va continua, probabil că America va împărtăși soarta Greciei Antice, a Imperiului Roman târziu și a Angliei coloniale. În ce ne privește, strânși între o Rusie sălbatică și o Americă decadentă, ar trebui să ne străduim a ne crea un viitor nu prin vreo imitație ieftină, ci pe cont propriu, valorificând *propriile* noastre tradiții istorice și spirituale.

Gabriel GHERASIM
Portland, Oregon

ÎN ATENȚIA CITITORILOR!

Următorul număr al "Punctelor Cardinale" va apărea în 24 de pagini, spre jumătatea lunii octombrie, prețul rămânând neschimbat.

Redacția

CULTUL ORTODOX AL MAICII DOMNULUI

Marea sărbătoare religioasă a acestei luni este Adormirea Maicii Domnului, prăznuită în ziua de 15 august. Am socotit că ar fi de folos să ne reamintim, cu acest prilej, câte ceva despre locul deosebit pe care-l ocupă în tradiţia noastră răsăriteană cultul Sfintei Fecioare. Am însoţit această scurtă prezentare cu câteva extrase din *Didahiile* Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul (1650-1716), unul dintre cei mai de seamă scriitori bisericeşti din literatura noastră veche; textele au fost actualizate la nivelul morfologiei, al ortografiei şi al punctuaţiei, păstrându-se însă particularităţile sintactice şi lexicale ale originalului.

Adormirea Maicii Domnului - basorelief bizantin (Constantinopol, sec. X)

Cultul Sfintei Fecioare ocupă un loc deosebit în cele două mari confesiuni tradiţionale ale creştinismului: Ortodoxia şi Catolicismul. *Mariologia* este o dimensiune esenţială a teologiei creştine, iar *literatura marianică* este foarte bogată, atât în Răsărit, cât şi în Apus.

Biserica Ortodoxă o preacinsteşte dintotdeauna pe "Preasfânta, Preacurata, Preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoare şi pururea Fecioara Maria" ca pe cea care este "mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii", adică mai presus de toate celelalte făpturi; nu doar de cele văzute, dintre care s-a ivit, dar şi de cele nevăzute, între care veşniceşte. Uşă tainică a mântuirii, ea este *Aleasa* lui Dumnezeu, mărturisind şi mijlocind în ceruri, cu putere mare, pentru tot neamul omenesc.

Iubirea şi evlavia faţă de Sfânta Fecioară stă în inima însăşi a trăirii ortodoxe, încălzind şi însufleţind întreg trupul Bisericii. Ea apare pretutindeni – în slujbe, în rugăciuni, în icoane. Aceasta nu înseamnă nicidecum o "divinizare" a ei, ci doar o *cinstire aparte* (*prea-cinstire* sau *supra-cinstire*), mai prejos de *adoraţia* adusă lui Dumnezeu, dar mai presus de *cinstirea* adusă Îngerilor şi Sfinţilor. Un creştinism fără cultul Născătoarei de Dumnezeu este întru totul străin de duhul ortodox; de altfel, adepţii protestantismului şi urmaşii lor, sectanţii, se deosebesc cel mai mult de Ortodoxie tocmai prin aceea că refuză cu înverşunare cultul Fecioarei şi al Sfinţilor.

Desăvârşita unire în Hristos a divinului cu umanul stă în strânsă legătură cu sfinţirea şi proslăvirea firii noastre omeneşti, căreia Maica Domnului îi este temei şi icoană. Biserica nu separă niciodată pe Maică de Fiu, "pe aceea care a întrupat de Acela Care S-a întrupat".

Pe de altă parte, Dumnezeu n-a voit ca întruparea să fie o siluire a firii noastre, ci a voit ca această fire să consimtă de bunăvoie la aceasta, prin glasul celei mai curate fiinţe omeneşti, care a răspuns îngerului vestitor: "Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!" (*Luca* 1, 38). Atunci Duhul Sfânt a pogorît şi a rămas asupra ei; "Buna Vestire a fost Cincizecimea Fecioarei".

Maica Domnului reprezintă, totdeodată, răscumpărarea şi plinătatea *feminităţii*, reunind în chip tainic *maternitatea* şi *fecioria*. Dacă prin femeie (*Eva*) a intrat păcatul în lume, tot prin femeie (*Maria*) a venit în lume mântuirea. Aşa cum lui Hristos I s-a spus "Noul Adam", Maicii Domnului i s-a spus "Noua Evă". Creştinismul reprezintă *primenirea* dumnezeiască a făpturii omeneşti.

Dar legătura dintre Maică şi Fiul ei nu se mărgineşte doar la momentul zămislirii feciorești; ea a vegheat cu smerenie drumul Lui pământesc, între staulul din Betleem şi norul din Betania; a luat parte la naşterea Bisericii apostolice, iar "adormind", a fost ridicată la ceruri, de-a dreapta lui Hristos, mai întâi cu duhul, apoi şi cu trupul îmbrăcat în slavă, ca maică a Fiului Omului, dar şi a întregului neam omenesc "restaurat" prin El.

Biserica îi adresează rugăciuni neîncetate, cerându-i ajutorul, ca uneia ce are cea mai mare trecere înaintea lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu Însuşi este implorat să ne miluiască la rugăciunile ei, care sunt ca o punte tainică între nevoinţele noastre şi atotputernicia Lui: "Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Amin".

Vasile A. MARIAN

Sf. Ierarh Martir ANTIM IVIREANUL

RUGĂCIUNI ŞI LAUDE ADUSE SFINTEI FECIOARE

[Laudă Preacuratei]

*"**Aleasă** este, cu adevărat, ca soarele, pentru că este încununată cu toate razele darurilor dumnezeieşti şi străluceşte mai vârtos între celelalte lumini ale cerului.*

***Aleasă** este şi frumoasă ca luna, pentru că ea, cu lumina sfinţeniei, stinge celelalte stele şi, pentru marea şi minunata ei strălucire, de toate şiragurile stelelor celor de taină se cinsteşte, ca o împărăteasă.*

***Aleasă** este ca revărsatul zorilor, pentru că ea a gonit noaptea şi toată întunericimea păcatului şi a adus în lume ziua cea de viaţă purtătoare.*

***Aleasă** este, că este izvor care cu curgerile cereştilor bunătăţi adapă Sfânta Biserică şi tot sufletul creştinesc.*

***Aleasă** este, că este chiparos care cu înălţimea covârşeşte cerurile şi prin fireasca-i mireasmă s-a arătat departe de toată stricăciunea.*

***Aleasă** este, că este crin, ce măcar de a şi născut între mărăcinii nenorocirii celei de obşte, totuşi nu şi-a pierdut niciodată podoaba albiciunii.*

***Aleasă** este, că este nor care n-a ifost ispitit ides nici o greime a păcatului.*

***Aleasă** este, pentru că este fecioară mai înainte de naştere, fecioară în naştere, fecioară şi după naştere, adâncime nepricepută a bunătăţilor şi icoană însufleţită a frumuseţilor celor cereşti. Este o grădină încuiată, dintru care a ieşit floarea cea neveştejită, şi fântână pecetluită, dintru care a curs izvorul vieţii, Hristos"...*

(După Antim Ivireanul, *Opere*, ed. G. Ştrempel, Minerva, Bucureşti, 1972, pp. 19-20)

[Rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu]

Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, Împărăteasa cerului şi a pământului, cinstea şi slava creştinilor, ceea ce eşti mai înaltă decât cerurile şi mai curată decât soarele, Fecioară prealăudată, nădejdea celor fără de nădejde şi liniştea celor bătuţi de valurile păcatelor, caută asupra norodului tău, vezi moştenirea ta, nu ne lăsa pre noi, păcătoşii, ci ne păzeşte şi ne mântuieşte de vicleşugurile diavolului, că ne-au impresurat scârbele, nevoile, răutăţile şi necazurile. Dă-ne mână de ajutor, Fecioară, că pierim. Îndură-te de noi, că pe tine te avem ajutătoare şi la tine nădăjduim, ca prin rugăciunile tale cele preaputernice şi nebiruite să-L îmblânzeşti pe Fiul tău asupra noastră, să-Şi întoarcă mila Sa cea bogată spre noi şi să ne învrednicească pe toţi a petrece viaţă cinstită, curată şi fără de prihană, ca într-un glas şi cu o inimă pe Dânsul de-a pururea să-L mărim, iar ţie să-ţi zicem: "Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine". Amin.

(După Antim Ivireanul, *Opere*, ed. cit., pp. 21-22)

[Altă rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu]

O, fericită Fecioară, după cum a căutat Domnul spre smerenia ta şi te-a înălţat de pe pământ la cer, pentru ca să împărăţeşti împreună cu El, caută şi tu spre noi, ticăloşii, robii tăi cei umili, şi mângâie-L pe Judecătorul cel înfricoşat, pe Fiul tău, cu rugăciunile tale cele pline de căldură, ca să ne mântuiască de scârbele şi de nevoile ce ne-au împresurat. Şi precum cu dumnezeiasca putere într-o mică de ceas într-o clipită, foarte repedeş i-a adunat din toată lumea pe Apostoli, ca să petreacă preacinstitul şi sfântul tău trup spre îngropăciune, cu laude şi cu cântări, aşa să adune şi mintea noastră cea împrăştiată întru deşertăciunile cele lumeşti şi să o lumineze, ca pururea pe Dânsul să-L mărim şi să-L lăudăm. Iară ţie, ca unei adevărate Născătoare de Dumnezeu, să-ţi cântăm, cucernici, cântarea cea îngerească: "Bucură-te ceea ce eşti cu bun dar dăruită, Domnul este cu tine". Amin.

(După Antim Ivireanul, *Opere*, ed. cit., pp. 132-133)

Mihai Eminescu şi dosarul dublei sale sacrificări*

Cunoscut prin acribia sa în analiza universului eminescian, Theodor Codreanu, cel care atât de bine a pus sub stare de semnificaţie manifestările de viaţă "conştie" ale poetului, a îmbogăţit, iată, repertoriul acestor cercetări cu o nouă lucrare de o factură mai aparte în ansamblul percepţiilor sale critice. Nota distinctivă este conferită în primul rând de caracterul ei polemic, atitudinal, mai puţin exercitat de autor care, de regulă, îşi caută temeiurile critice în propria sa conştiinţă perceptivă şi mai puţin în atitudini contrapunctice faţă de preopinenţi. În plus, cartea este tulburătoare, chiar gravă, prin substanţa şi fondul ei constitutiv, întrucât răsfrânge perioada celor şase ani apocaliptici, ultimii din viaţa lui Eminescu, marcaţi deopotrivă de obscuritate şi ocultare.

De fapt, ce s-a petrecut cu poetul între 28 iunie 1883 şi 15 iunie 1889? Biletul transmis lui Maiorescu de soţia lui Slavici indica, într-adevăr, începutul unei întunecări a minţii poetului sau numai punerea în mişcare a cabalei francmasonice interesate în moartea lui civilă? Concluziile noilor biografi care-au reconstituit evenimentele acestei perioade (este vorba de lucrările lui N. Georgescu şi Ovidiu Vuia) converg spre ideea din urmă, dar Theodor Codreanu stabileşte toate conexiunile între fapte, le perspectivează în timp până în anii din urmă, când detractările poetului au recidivat în forme la fel de oculte şi contondente. Nu spun că teza d-lui Codreanu este convingătoare, dar, desigur, este incitantă, problematică şi credibilă. Prea sunt multe elementele concordante ce s-au cumulat în sprijinul ei!

Cea mai mare parte a travaliului ziaristic eminescian a fost de opoziţie, întrucât a coincis cu lunga guvernare liberală, pe care a combătut-o statornic şi în toate articulaţiile ei. Şi-a atras asupra sa atâtea aversiuni din partea "roşilor" încât afirmaţia lui A.C.Cuza din 1923, că "liberalii au ucis mişeleşte pe cel mai mare poet al neamului", ar putea căpăta şi alte conotaţii. Să fi ştiut liderul naţionalist ceva care nouă ne scapă?

Ca "român absolut", cum l-ar numi Petre Ţuţea, Eminescu a apărat - cu consecvenţă, cu îndârjire, cu principialitate - drepturile tuturor românilor, inclusiv ale celor din provinciile aflate sub stăpânire austro-ungară. Or, critica tendinţelor de deznaţionalizare a românilor din Ardeal, într-o vreme când se pritoceau clauzele tratatului secret cu Puterile Centrale, nu mai cădea bine multora. "Şi mai potoliţi-l pe Eminescu!", scria P.P.Carp lui Maiorescu, din Viena, unde se găsea pentru tratative cu Bismarck, cu puţin înainte de nefericita dată de 28 iunie 1883. Avertismentul suna oarecum sinistru, dar, judecând la rece, cum ar fi putut fi acesta potolit? Oare neutralizarea lui civilă, sub forma declarării lui ca iresponsabil, n-ar fi fost o cale la îndemână? Să fie o coincidenţă că în aceeaşi zi, odată cu declararea nebuniei lui Eminescu, a fost desfiinţată şi Societatea "Carpaţii", care avea ca obiectiv "unirea politică şi culturală a tuturor românilor"? Sau faptul că numai cu câteva zile mai înainte de cea fatidică deputatul Petre Grădişteanu fusese pus în situaţia penibilă de a cere scuze cabinetului din Viena pentru că, în discursul rostit la dezvelirea statuii lui Ştefan cel Mare de la Iaşi, amintea Regelui Carol I de cele trei mărgăritare (Basarabia, Bucovina şi Transilvania) ce lipsesc din coroana sa?

Manifestările lui Eminescu din 28 iunie trădează cu adevărat începutul nebuniei lui, cum rezultă din biletul d-nei Szoke (Slavici) către Maiorescu, sau numai o simplă criză nervoasă? Să nu uităm că în aceeaşi zi, la ora 10, când trăsura l-a adus acasă la Maiorescu, poetul părea complet liniştit şi în deplinătate mintală, iar pentru secvenţele de la Capşa şi Baia Mitraşewski s-a acordat un prea mare credit mărturiilor depuse de "ticălosul" Grigore Ventura, a cărui prezenţă în preajma lui Eminescu este cel puţin suspectă.

Faptele se leagă. Depus la sanatoriul doctorului Şutu, poetul este declarat bolnav de "sifilism congenital" dobândit pe linie maternă - o enormitate care a condus la altă enormitate, tratamentul inadecvat. De-ar fi fost aşa, boala trebuia să survină mult mai devreme şi într-o formă ireversibilă, fapt contrazis de manifestările intelectuale arătate de poet în cei şase ani de infern. De altfel, medicii de la institutul lui Leidesdorf nu vor împărtăşi nici ei diagnosticul celor de la Bucureşti. Dar din jurnalul de observaţii medicale de la institutul vienez lipsesc multe file, care nu ştim ce conţineau, iar o presupusă a doua ladă cu manuscrisele poetului din aceşti ani a dispărut se pare pentru totdeauna.

"Boala poetului - spune Theodor Codreanu - a fost vindecabilă. A devenit incurabilă, în schimb, graţie morţii civile care i s-a programat". Odată elaborat, scenariul scoaterii lui Eminescu în afara vieţii sociale trebuia înfăptuit etapă cu etapă. La acest program eliminativ a contribuit, desigur, şi obedienţa medicilor, a doctorului Francisc Iszac în primul rând, care-i administra doze mari de mercur, câte 20 de fricţiuni a 4 grame, "când şi o jumătate de gram poate să aibă acţiune dăunătoare".

Fireşte, pentru cercurile masonice de la noi (în 1880, spune Th. Codreanu, activau în România nu mai puţin de 32 de loji masonice) nu Eminescu poetul trebuia anihilat, ci Eminescu ziaristul, doctrinarul naţionalist care încurca atâtea din urzelile "păturii superpuse". Pericolul nu fusese înlăturat decât episodic prin declararea iresponsabilităţii sale, dar iată-l însănătoşit şi panica nelinişteşte Bucureştiul din nou. "De ***Timpul*** *nu mai poate fi vorba", îi scria Maiorescu însoţitorului lui Eminescu prin Italia (Chibici-Râvneanu) şi, pentru a-i descuraja orice tentativă gazetărească, îi încetează, cu numai câteva zile înainte de sosirea lui în capitală, apariţia. A fost prima sacrificare a lui Eminescu.*

Terenul fiind pregătit, procesul sacrificării putea continua şi pe alte planuri. În special trebuia ajustată grila de receptare şi printre primii care-au ţinut să se remarce în acest sens, la numai doi ani de la moartea poetului, a fost canonicul papistaş de la Blaj, Alex. Grama. El n-a reprezentat o opinie critică, un punct de vedere, ci un fenomen, o galaxie resurecţionată în anii din urmă de un alt "canonic" - rabinul Moses Rosen, pentru care Eminescu a reprezentat o nevindecată obsesie. Tehnicile fiind deja postulate, rabinul nu mai avea decât să le încerce încă o dată şubrezenia. O eroare, pentru a fi credibilă, trebuie integrată într-un ansamblu de erori - patru a numărat Th. Codreanu - şi nu mai stăruim asupra lor. Mai grav este că la acest mod de percepere a fenomenului eminescian s-au branşat şi alţi analişti dispuşi la îmbrăţişarea schizoidiei dintre poezie şi publicistică şi chiar la o receptare în "cheie minoră". Tabloul este atât de cuprinzător că autorul, îl simţim, parcă se jenează să-l înfăţişeze în toată întinderea.

Înţelesesem demult că universul eminescian are în Theodor Codreanu un partizan cu netăgăduite haruri analitice. Bănuiam că tot cercetând acest teritoriu încărcat de reacţii contradictorii va da şi peste capcane meschine şi subminante, care-l vor frisona epistemic şi rezonator. Doar ipostaza de polemist resoarbe aceeaşi acribie arătată anterior, dar impregnată de indignare, de consternare, de revoltă. Fraza sa, deşi tot cu limpezimi de cristal, cumpănită şi dreaptă, devine însă executorie şi irefutabilă. Şi lui, ca oricărui bun gospodar, îi place curtea curată.

Ionel NECULA

* Theodor Codreanu, *Dubla sacrificare a lui Eminescu*, Editura Macarie, Târgovişte, 1997.

SITA CATEGORIILOR COSMOGENETICE

O creaţie culturală autentică se recunoaşte şi după necontenita ei capacitate multifuncţională, de a oferi soluţii în contexte diferite, la probleme aparţinând unor variate domenii. Este şi cazul teoriei blagiene a stilului, care, în afară de utilizările iniţiale, şi-ar putea găsi o nouă aplicaţie, în cadrul căreia *structura abisală devine criteriu de selecţie între manifestările plenare ale spiritului şi ideologie.*

Categoriile inconştientului identificate de Blaga în creaţiile artistice au o calitate definitorie: compun o garnitură completă şi posedă o "sinergie cosmotică", ele organizându-se în ceea ce autorul a denumit, cu o imagine sugestivă, *cosmoid.*

"*O matrice stilistică trebuie să posede în structura ei atâtea categorii abisale câte sunt necesare pentru ca, prin însumarea lor convergentă şi arhitectonică, să se obţină un cosmoid.* Opera de artă e un cosmoid, dar şi celelalte creaţii de cultură, construcţia ipotetică, teoria, concepţia metafizică, sunt de asemenea «cosmoide»". (*Geneza metaforei şi sensul culturii*, Ed. Humanitas, Buc., 1994, pp. 156-157).

Există stiluri individuale şi stiluri colective, însă chiar şi în cazul primelor, cele mai importante categorii abisale sunt colective, aparţin inconştientului colectiv al unei etnii, la acest nivel conservându-se în integritatea lor. Dacă lipsesc, nu se mai poate vorbi de operă de artă sau de teze propriu-zise, viabile. Mediul lor "natural" e specificat clar de Blaga: "Dar care regiune a spiritului uman ar putea să fie populată de asemenea categorii, dacă conştiinţa nu le suportă fără primejdia alterării? Evident, numai *Inconştientul*". (*op. cit.*, p. 148).

Aici este atins un punct nevralgic, căci ceea ce deosebeşte configuraţia interioară a unei valori spirituale de *expresia* ei (şi ea este exprimată numai prin mijlocirea categoriilor stilistice abisale) e pericolul reducţiei de care sunt pândite cele din urmă. Cu cât gama de categorii este mai săracă, mai incompletă, cu atât o concepţie (fie ea teorie, creaţie artistică sau credinţă religioasă) este mai schematică, mai dezechilibrată. Teoria devine aberaţie, motivul artistic - idiosincrasie, iar religia - erezie. Fenomenul a fost constatat şi de Eliade: "Nu există erezie monstruoasă, orgie infernală, cruzime religioasă, nebunie, absurditate sau insanitate magico-religioasă care să nu fie «justificată», în însuşi principiul ei, de o falsă interpretare - *parţială şi incompletă* fiind - a unui grandios simbolism". *

Nu este singurul loc în care istoricul religiilor subliniază că înţelegerea fragmentară, locală, parţială a ideologiilor aferente unei religii, unui mit sau ansamblu simbolic, nu poate avea vreun prestigiu axiologic. Dimpotrivă, deformarea sensurilor, sărăcirea conţinuturilor, au grave consecinţe, conducând la provincializare şi la o mentalitate parareligioasă.

Iată că teoria matricii stilistice ne pune la îndemână un excelent mijloc de verificare a caracterului şi provenienţei unei ideologii. Aportul unui număr suficient de categorii abisale *cosmoidal articulate* oferă garanţia unei creaţii în adevăratul sens al cuvântului, ale cărei ipostaze supreme sunt religia, mitul, simbolul; o exemplificare a caracteruluui lor cosmoid o găsim în propensiunea tradiţiilor religioase către o exprimare paradoxală, în termeni antinomici, corpusurile acestora fiind pline de predicaţii care se contrazic reciproc. Chiar şi proverbele, acele "pastile" de înţelepciune populară, sunt "servite", dacă le analizăm atent, în perechi opuse, aceeaşi temă prilejuind cugetări care se bat cap în cap, fără a se anihila, ca în binomul: "La tată zgârcit, fiu risipitor" sau "Aşchia nu sare departe de trunchi". La rândul lor, simbolurile concentrează o pluralitate de semnificaţii cu caracter de *coincidentia oppositorum*, ca în cazul apei: epifanie a morţii ("neant substanţial", după formula lui G. Bachelard) şi totodată mediu care hrăneşte germenii vieţii, izvor de apă vie etc.

În această reunire a contrariilor stă problema: atâta timp cât înţelesurile fundamentale nu suferă o degradare, nu sunt reduse la un singur aspect, nici o religie nu are cu adevărat manifestări de intoleranţă. Ceea ce se întâmplă să pară aşa este fermitatea faţă de deviaţiile individualiste, care tind să o "explice" raţional, în ideea că "omul este măsura tuturor lucrurilor".

Spre deosebire de religie, cea mai mare parte a ideologiilor (în sens restrâns, de sistem filosofic sau concepţie doctrinară) au cu totul alt regim. Ele sunt "filtrate" printr-un număr insuficient de categorii abisale, sau prin ele se declară numai una, care poate fi obsesivă, o "idee fixă" refulată în inconştient.

Vom deosebi deci ideea de inspiraţie metafizică totală, transcendentă, care se proiectează cosmotic în imaginar (are un "portret" bine conturat în pnevma), de simpla iluzie "aeriană", văzduhul fiind prin excelenţă elementul bântuit de demoni şi vrăjitoare. Se spune despre un psihic care preia orice idee ivită în minte, identificându-se posesiv cu ea, că este "muncit de gânduri", luat de "vântoase" şi "sburători". Iar Camil Petrescu a prins acest simptom în binecunoscuta-i metaforă "jocul ideilor este jocul ielelor". Fenomen care explică de ce atâţia oameni inteligenţi au putut fi seduşi, "furaţi de o idee", furnizând categoria anecdotică a savanţilor "cu capul în nori", a "profesorului distrat" etc.

Pe un alt palier, producţiile teoretice ale mentalităţii intelectuale sau politice sectare, rod al unor experienţe sufleteşti limitate, fără orizont, în care nu răzbate suflul împărtăşirii din tradiţiile unei colectivităţi organice, nu pot fi decât nocive. Numai înlocuirea raportării la întreg, la sinele societal, cu raportarea la parte (grupul ce se consideră "depozitar" al adevărului), reprezintă o alunecare ideologică.

Cam acesta ar fi drumul parcurs de la o concepţie spirituală organică la una artificială, văzut prin prisma proprietăţii de "cosmoid" a matricii stilistice.

Florea TIBERIAN

* *Imagini şi simboluri*, Ed. Humanitas, Buc., 1994, p. 20. Un model de exegeză a învăţăturilor din Sfânta Scriptură ni-l oferă chiar Mântuitorul, în dramatica scenă a ispitirii. Satan Îl încearcă invocând chiar autoritatea unor versete biblice! La care răspunsul lui Iisus este cu totul remarcabil: "Dar mai este scris...", făcându-ne să înţelegem că orice afirmaţie îşi are complementul, şi numai luate împreună ne pot apropia de esenţa adevărului testamentar.

UN MAESTRU AL SONETULUI BAROC:

FRANCISCO DE QUEVEDO Y VILLEGAS

[A Roma sepultada en sus ruinas]

Buscas en Roma a Roma, oh, peregrino!,
y en Roma misma a Roma no la hallas:
cadáver son las que ostentó murallas,
y, tumba de sí proprio, el Aventino.
Yace, donde reinaba, el Palatino;
y limadas del tiempo las medallas,
más se muestran destrozo a las batallas
de las edades, que blasón latino.
Sólo el Tíber quedó, cuya corriente,
si ciudad la regó, ya sepultura
la llora con funeste son doliente.
Oh, Roma!, en tu grandeza, en tu hermosura,
huyó lo que era firme y solamente
lo fugitivo permanece y dura.

[Romei îngropate în ruine]

În Roma cauți Roma, pelerine,
și-n Roma însăși Roma n-o găsești:
a stârv arată murii-mpărătești
și Aventinul stă-ngropat în sine.
Semețul Palatin e doar ruine
și-n roasele efigii deslușești
mai lesne-amurgul celor pământești
decât vreun semn al gloriei latine.
Doar Tibrul, ce și-n vremuri strălucite
uda cetatea, singur mai jelește
pe-al ei mormânt, cu apele cernite.
O, Romă, câte-n tine omenește
păreau eterne, toate-s risipite
și numai efemerul dăinuiește!

[Amor constante más allá de la muerte]

Cerrar podrá mis ojos la postrera
sombra que me llevare el blanco día
y podrá desatar esta alma mía
hora a su afán ansioso lisonjera;
mas no de esotra parte en la ribera
dejará la memoria en donde ardía;
nadar sabe mi llama el agua fría,
y perder el respeto a ley severa.
Alma a quien todo un dios prisión ha sido,
venas que humor a tanto fuego han dado,
médulas que han gloriosamente ardido,
su cuerpo dejarán, no su cuidado;
serán ceniza, mas tendrán sentido:
polvo serán, mas polvo enamorado.

[Dragoste statornică dincolo de moarte]

Putea-va-nchide ochii-mi umbra care
cea de pe urmă dalba zi o pradă
și să-mi desfacă-a inimii plămadă
putea-va ceasul, linguşind ce-o doare;
dar nu pe țărmul unde rău dogoare
mi-o-ndupleca memoria să șadă,
ci focul meu, cu aspra lege-n sfadă,
va ști înot să treacă prin vâltoare.
Duh ce-ntr-un zeu și-a fost aflat robirea,
vine ce-au ars în flacără cumplită,
tot ce în mine s-a-ntrecut cu firea –
lăsa-vor trupul, nu și-a lui ispită;
cenușă-or fi, dar și-or păstra simțirea:
țărână, dar țărână-ndrăgostită.

[A un hombre de gran nariz]

Érase un hombre a una nariz pegado,
érase una nariz superlativa,
érase una alquitara pensativa,
érase un peje espada muy barbado;
era un reloj de sol mal encarado,
érase un elefante boca arriba,
érase una nariz sayón y escriba,
era Ovidio Nasón más narizado.
Érase el espolón de una galera,
érase una pirámide de Egito,
las doce tribus de narices era;
érase un naricísimo infinito,
muchísima nariz, nariz tan fiera
que en la cara de Anás fuera delito.

[Unui om cu nasul mare]

Era un om ce spânzura de-un nas,
era un nas superlativ în toate,
era un alambic pus pe socoate,
era un pește-spadă cam neras.
Era un ceas solar la față tras,
era un elefant căzut pe spate,
era un nas de scrib sau gâde poate,
era Ovidiu Naso mai cu nas.
Era decât o proră mai ceva,
era cât piramidele de mare,
de nasuri triburi douășpe era.
Era un supernas fără hotare,
un nas total, un nas ce-nfricoșa,
încât și-Anás s-ar fi codit să-l care.

[Todas las cosas avisan de la muerte]

Miré los muros de la patria mía,
si un tiempo fuertes, ya desmoronados,
de la carrera de la edad cansados,
por quien caduca ya su valentía.
Salíme al campo: vi que el sol bebía
los arroyos del yelo desatados,
y del monte quejosos los ganados
que con sombras hurtó su luz al día.
Entré en mi casa: vi que, amancillada,
de anciana habitación era despojos;
mi báculo más corvo y menos fuerte.
Vencida de la edad sentí mi espada,
y no hallé cosa en que poner los ojos
que no fuese recuerdo de la muerte.

[Toate lucrurile vestesc moartea]

Privit-am zidurile țării mele,
odată mândre, astăzi risipite,
de-a vremurilor goană vlăguite,
ce din viteze au ajuns mișele.
În câmp ieșit-am și văzui cum cele
mai reci păraie soarele le-nghite
și sus, în munte, turmele mâhnite,
răzbind al zilei chip cu umbre grele.
Și-n casa mea intrat-am, dar cuprinsă
era și ea cu totul de pierzare;
toiagul meu ceda sub greul sorții.
Simțitu-mi-am de vreme spada-nvinsă
și nu-mi căzu sub ochi vreun lucru care
să nu-mi deștepte amintirea morții.

[Definiendo el amor]

Es hielo abrasador, es fuego helado,
es herida que duele y no se siente,
es un soñado bien, un mal presente,
es un breve descanso muy cansado;
es un descuido que nos da cuidado,
un cobarde con nombre de valiente,
un andar solitario entre la gente,
un amar solamente ser amado.
Es una libertad encarcelada
que dura hasta el postrero parasismo,
enfermedad que crece si es curada.
Éste es el niño Amor, éste es su abismo;
mirad cual amistad tendrá con nada
el que en todo es contrario de sí mismo.

[Definind amorul]

E gheață-ncinsă, flacără-nghețată,
e rană ce pe nesimțite doare,
e-n vis desfăt și-aievea – întristare,
e-o tihnă ce se ostenește-ndată;
e lipsa grijii ce de grijă-și cată,
un laș ce nume de viteaz își are,
un pas stingher printr-o mulțime mare,
o patimă de sineși devorată.
E-o libertate prinsă ca-ntr-un cleşte,
ce pân' la cel din urmă spasm se zbate,
o boală ce, de-i cauți leac, sporește.
Acesta-i pruncu-Amor, ce-n hău te-abate;
priviți cum cu nimicul se-nfrățește
cel ce potrivnic sieși este-n toate!

[Tú ya, oh ministro, afirma tu cuidado...]

Tú ya, oh ministro, afirma tu cuidado
en no injuriar al mísero y al fuerte:
cuando les quites oro y plata, advierte
que les dejas el hierro acicalado.
Dejas espada y lanza al desdichado,
y poder y razón para vencerte:
no sabe pueblo ayuno temer muerte,
armas quedan al pueblo despojado.
Quien ve su perdición cierta, aborrece
más que su perdición la causa de ella;
y ésta, no aquella, es más quien le enfurece.
Arma su desnudez y su querella
con desesperación, cuando le ofrece
venganza del rigor quien le atropella.

[Tu, ce-ai ajuns ministru, te păzește...]

Tu, ce-ai ajuns ministru, te păzește,
neurgisind pe nimeni, mic sau mare:
poți să-l despoi de toate câte are,
dar nu-i poți lua și fierul ce lovește.
O armă împotriva ta găsește
cel împilat, de vrea să te doboare:
când e să-și piardă lunga lui răbdare,
nici frica morții nu-l mai îmblânzește.
De-și simte omul sigură pierzarea,
cu ură cată către-a ei pricină
și-aceasta, nu aceea-i dă turbarea.
La goliciune și obidă-anină
a deznădejdii armă, răzbunarea
căzând pe cel ce l-a zvârlit în tină.

versiuni românești de Răzvan Codrescu * versiuni românești de Răzvan Codrescu * versiuni românești de Răzvan Codrescu

" Până la urmă vom învinge şi visul nostru secular se va înfăptui, dar preţul împlinirii lui este chinuitor de dureros. Ştiam că va trebui să plătim unitatea noastră naţională cu atâta sânge, nu am crezut însă niciodată că va trebui să plătim şi cu atât noroi".

Ion I.C. Brătianu
(Iaşi, primăvara 1917)

Odată cu înfrângerea Franţei de către Germania, în Iunie 1940, vocabularul politic s-a îmbogăţit cu un nou concept: **colaboraţionismul**.

În ciuda apelului lansat la 18 Iunie, de la postul de radio Londra, de către generalul Charles de Gaulle, prin care acesta cerea francezilor să continue lupta, Adunarea Naţională recunoaşte că Franţa a fost învinsă şi îl însărcinează pe mareşalul Philippe Pétain să ceară încheierea unui armistiţiu. Armistiţiul este semnat la 22 Iunie, principala sa clauză stipulând că, până la încheierea păcii (o pace care însă nu se va încheia niciodată), teritoriul Franţei va rămâne divizat în două zone. O zonă extinsă până la limita la care pătrunsese armata germană în timpul ostilităţilor, administrată de trupele de ocupaţie. Cea de a doua, *"zona liberă"* (partea neocupată formal de germani) care, sub denumirea de *"Statul francez"*, cu capitala la Vichy, având-u-i la conducere pe mareşalul Pétain ca *"Şef al statului"* şi pe Pierre Laval ca prim-ministru, se va bucura de o relativă independenţă, condiţionată însă de respectarea cu stricteţe a liniei politice impuse de Berlin. În acest context, *"Regimul de la Vichy"* a devenit simbol pentru ceea ce de atunci se va denumi *"colaboraţionism"*, concept al cărui conţinut poate fi definit concis astfel: **colaborarea voluntară, împotriva propriei naţiuni, cu duşmanul care a ocupat ţara**.

În fapt, colaboraţionismul este o manifestare veche de când lumea. După cum istoria este un nesfârşit şir de războaie, multe din ele soldate cu ocuparea de către învingători a teritoriilor ţărilor învinse, tot astfel, în toate timpurile, din rândurile populaţiilor aflate sub ocupaţie străină s-au recrutat *"colaboraţionişti"*, persoane dispuse să colaboreze cu forţele de ocupaţie, în dauna intereselor propriei lor naţiuni. Sub aspectul motivaţiilor care pot determina atitudini de colaboraţionism, două sunt temeiurile care precumpănesc. Fie o *afinitate de idei cu ideologia ocupantului*, fie *interese egoiste* care pot fi satisfăcute devenind unealtă în slujba forţelor de ocupaţie. Dar cea mai josnică formă de colaboraţionism este un hibrid între cele două motivaţii menţionate mai sus: *poleirea intereselor egoiste cu o pojghiţă de principialitate*.

Pentru a ilustra cele două căi care conduc la colaboraţionism, vom apela din nou la exemplul Franţei. În Franţa, în perioada dintre cele două războaie mondiale, a existat un puternic curent naţionalist-regalist, cu accente antidemocratice şi antisemite, având-u-l ca doctrinar pe filozoful, scriitorul şi omul politic Charles Maurras. În jurul publicaţiei sale, *Action française*, s-a grupat o pleiadă de scriitori şi gânditori cu vederi de dreapta, care militau activ pentru realizarea ideilor lor, manifestând vădite simpatii faţă de toate mişcările naţionaliste din Europa, inclusiv faţă de naţional-socialismul german şi fascismul italian. După izbucnirea războiului european (3 Septembrie 1939), Maurras şi adepţii săi au făcut o intensă propagandă pentru încheierea unei păci separate cu Germania, iar după înfrângerea din 1940, au sprijinit regimul Pétain. Maurrasienii constituie exemplul clasic de colaboraţionişti pe temeiul afinităţii cu filozofia ocupantului. Cea de a doua categorie de colaboraţionişti este uşor de identificat. Recrutaţi din drojdia societăţii, ei s-au pus, fără reţineri de ordin moral, la dispoziţia *Gestapo*-ului, comportându-se cu o brutalitate care adesea o depăşea pe cea a patronilor lor, pentru a justifica, prin exces de zel, avantajele de care se bucurau.

În 1944, la *"eliberare"*, Franţa nu a făcut nici o deosebire între cele două categorii de colaboraţionişti, aplicându-le regimul cuvenit trădătorilor de ţară. Mareşalul Pétain, eroul naţional de la Verdun, deşi din anul 1942 nu a mai avut decât un rol simbolic în guvernarea *"Statului francez"*, deşi în August 1944 a fost încarcerat de germani, mai întâi la Belfort şi apoi la Sigmaringen, deşi în Aprilie 1945 s-a prezentat de bună voie în faţa autorităţilor franceze, Înalta Curte de Justiţie îl condamnă la moarte. Va fi însă graţiat, la cererea Curţii, de generalul de Gaulle, pedeapsa fiindu-i transformată în închisoare pe viaţă. Îşi va sfârşi zilele purtând oprobriul de *"colaboraţionist"*, la 23 Iulie 1951, în temniţa din Île d'Yeu. Aceeaşi condamnare va fi pronunţată şi împotriva lui Pierre Laval, dar de data aceasta sentinţa va fi dusă la îndeplinire. Tribunalele franceze au pronunţat, imediat după izgonirea ocupanţilor germani, 2071 de condamnări la moarte, din care numai 768 au fost executate. Să mai amintim că nici Charles Maurras nu a fost cruţat, deşi *"colaboraţionismul"* său nu a depăşit cadrul ideilor. A fost condamnat la muncă silnică pe viaţă, dar va fi graţiat în anul 1952, cu puţin timp înainte de a muri. Nici adepţii ideilor maurrasiene nu au fost cruţaţi. Două exemple ilustrează inflexibilitatea justiţiei franceze faţă de colaboraţionism. Scriitorul Pierre Drieu la Rochelle, rănit de trei ori în primul război mondial şi decorat pentru bravură, directorul, sub ocupaţia germană, al publicaţiei *Nouvelle Revue française* şi partizan al colaborării cu naţional-socialismul german, nu a mai aşteptat verdictul justiţiei şi s-a sinucis în Martie 1945. Robert Brasillach, critic literar şi eseist, este condamnat la moarte pentru colaboraţionism şi executat la Paris, în Februarie 1945. Dar, în faţa acestor fapte, conchide Jacques Madaule în *Istoria Franţei*, *"nu se poate spune că epurarea a fost deosebit de sângeroasă în Franţa. Mult mai aspră a fost în Belgia şi Olanda"*. Să-i mai cităm şi pe sârbi? În orice caz, ţările aflate sub ocupaţie germană în timpul celui de al doilea război mondial au ţinut să arate lumii că: **a pune în primejdie existenţa naţiunii prin colaborare cu forţele de ocupaţie este o faptă impardonabilă!**

*

În timpul primului război mondial, România s-a găsit într-o situaţie sensibil asemănătoare cu situaţia Franţei sub ocupaţie germană. După un început promiţător, armata română a suferit o serie de înfrângeri grele, care au obligat-o să se retragă în Moldova, lăsând cea mai mare parte a teritoriului ţării sub ocupaţia forţelor armate inamice. Conducerea efectivă a teritoriului ocupat a fost exercitată de germani, prin administraţia militară de ocupaţie - *"Militär Verwaltung in Rumänien"*. Cum însă pentru relaţiile cu populaţia era nevoie şi de o *"administraţie civilă"*, germanii au găsit în omul politic Petre P. Carp, şeful Partidului Conservator, fost prim-ministru între anii 1910-12, adversar îndârjit al Aliaţilor şi adept înfocat al participării României la Război alături de Puterile Centrale, un colaborator de nădejde. Iată - colaboraţionism *avant la lettre*!

Imediat după intrarea în Bucureşti, feldmareşalul Mackensen a luat contact cu P.P. Carp, cerându-i să nominalizeze câţiva membri ai partidului său cu care să organizeze administraţia civilă, aşa numitul *"guvern de giranţi"* din care au făcut parte Lupu Costache, la Ministerul de Interne, D. Neniţescu la Finanţe, magistratul Hinna la Justiţie, Gr. Antipa la Domenii şi Virgil Arion la Instrucţie, toţi filogermani convinşi.

Dar acţiunea de colaborare cu inamicul în timp de război nu s-a limitat numai la constituirea unei administraţii civile. Interesul germanilor s-a concentrat, în special, spre opera de propagandă menită să submineze atât moralul ostaşului român, rămas credincios Coroanei şi Guvernului legitim al ţării, cât şi pe cel al populaţiei civile din teritoriul ocupat, supusă unui regim poliţienesc de exploatare economică. Lista celor al căror nume ar fi trebuit stigmatizat la stâlpul infamiei, pentru trădarea intereselor naţionale, este dureros de lungă. Ea începe cu Mitropolitul primat al României, Alex. Donici Conon, semnatarul *"Chemării"* prin care soldaţii din tranşee erau incitaţi la insubordonare, alături de care se găsesc nume prestigioase pe prelaţi şi teologi. Din rândul lor, o menţiune specială se cuvine profesorului de teologie, scriitorului şi traducătorului Sfintei Scripturi, Gala Galaction. Prezenţa lui pe această listă a ruşinii dovedeşte încă o dată că într-un regim de independenţă a valorilor, între talent, erudiţie şi moralitate nu există întotdeauna o relaţie de dependenţă. De altfel, Pr. Gala Galaction va recidiva în timpul regimului comunist, cu care va colabora, fără rezerve, în numele unui umanitarism rău înţeles, până la sfârşitul vieţii.

Şi înşiruirea celor care şi-au pătat numele colaborând cu forţele de ocupaţie nu se opreşte aici. Personalităţi politice şi oameni de cultură ca Tudor Arghezi, Constantin Stere, D.D. Pătrăşcanu, Ioan Slavici, urmaţi de o cohortă de trepăduşi ai condeiului şi de afacerişti veroşi, cărora li se adaugă un număr destul de mare de dezertori din timpul retragerii, care, revenind la casele lor cu conştiinţa împovărată de încălcarea jurământului ostăşesc, s-au pus în slujba ocupanţilor.

Am păcătui însă dacă am lăsa să planeze asupra Partidului Conservator numai umbra nefastă a lui P.P. Carp şi a acoliţilor săi. În timpul în care aceştia serveau, fără ruşine, interesele ocupantului, un alt fruntaş conservator, Titu Maiorescu, mentorul spiritual al *Junimii*, prim-ministru între anii 1912-14, refuză invitaţia pe care i-o face Mackensen, dezaprobând cu fermitate *"urzelile politice puse la cale sub auspiciile puterilor ocupante"*.

Asemănarea dintre România şi Franţa, prima ocupată în 1916-17, cea de a doua în 1940-44, se opreşte însă aici. În timp ce Franţa după victorie a procedat necruţător cu colaboraţioniştii, România a dat dovadă de o condamnabilă clemenţă cu colaboraţioniştii ei, clemenţă pe care I.G. Duca o judecă aspru în *Amintiri politice*: *"Aşa am şi făcut, am lăsat ca sancţiunile tuturor vinovaţilor războiului şi ale ocupaţiei să le dea opinia publică, conştiinţa naţională a generaţiilor de astăzi şi verdictul istoric al generaţiilor de mâine. Făcut-am bine? Veşnică întrebare şi permanentă controversă. Întrucât mă priveşte, cred că oricare ar fi greutăţile, câteva sancţiuni ar fi trebuit date. Prea am oferit lumii spectacolul că România este ţara impunităţii. Pentru educaţia morală a acestui popor, înfierarea legală a vinovaţilor s-ar fi cuvenit şi desigur că, prin pildele date atunci, am fi înlăturat multe scăderi ulterioare, care au înăbuşit dorul de bine, setea de dreptate ce ne insufleţeşte neamul"*.

*

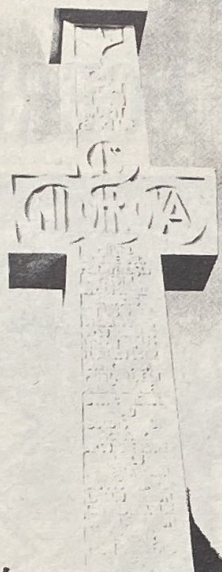
Anul 1944 a adus din nou România în situaţia de **ţară ocupată**. Actul de la 23 August 1944, prin care România a rupt alianţa cu Germania, a fost de fapt o capitulare necondiţionată în faţa Uniunii Sovietice, dând posibilitatea Armatei Roşii să ocupe, fără lupte, întreaga ţară. Deşi evenimentele petrecute în urmă cu 53 de ani sunt îndeobşte cunoscute, totuşi, chiar atunci când se scriu *"istorii sincere ale poporului român"*, se evită discret să se sublinieze existenţa unei relaţii de la cauză la efect între actul de la 23 August 1944 şi instaurarea regimului comunist, cu toate consecinţele nefaste care au bântuit şi bântuie încă neamul românesc. Şi cum orice ocupaţie străină este urmată, ca un blestem, de apariţia şi proliferarea diverselor forme de *"colaboraţionism"*, care de care mai odioasă, România nu a fost o excepţie. Poate doar prin faptul, agravant sub aspect moral, că la noi colaboraţionismul cu inamicul a început înainte de înfrângerea pe câmpul de luptă şi de ocuparea teritoriului naţional!

Încă din anul 1943, când, după eşecul de la Stalingrad, victoria Germaniei şi a aliaţilor în războiul antisovietic devenise îndoielnică, atât Regele şi anturajul său, cât şi oamenii politici din partidele *"istorice"* au început *"să se mişte"*. Acceptaseră preluarea conducerii statului de generalul Ion Antonescu şi alianţa cu Germania, dar numai ca pe o soluţie fortuită, impusă de un anumit context politic. Atât Coroana, cât şi *"istoricii"* îşi închipuiau că în politica externă România avea de făcut o alegere între Germania şi Aliaţi, câtă vreme, în realitate, alegerea era între Germania şi Uniunea Sovietică. O eroare fundamentală pe care Iuliu Maniu, cel în jurul căruia s-a polarizat conspiraţia care urmărea scoaterea României din alianţa cu Germania, nu a fost capabil să o înţeleagă. Când îşi va da seama de ea, va fi prea târziu. În Decembrie 1944 îi declara lui Burton

Gabriel CONSTANTINESCU

(continuare în pag. 7)

PĂCATUL NEROSTIRII ADEVĂRULUI

În prezența unui număr de aproape trei sute de persoane, majoritatea foști deținuți politici, împovărați de ani și de suferințele îndurate în temnițele comuniste, de Sărbătoarea Sfântului Ilie (Duminică 20 Iulie a.c.) și cu osteneala unui sobor de preoți, la Crucea înălțată în memoria luptătorilor anticomuniști, la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, a avut loc slujba de pomenire a sufletelor celor căzuți în luptele din Munții Făgărașului, purtate cu forțele de represiune ale Partidului Comunist.

Dacă slujba de pomenire s-a desfășurat cuviincios, după rânduielile bisericești, nu același lucru se poate spune despre conținutul cuvintelor rostite de slujitorii altarului la sfârșitul parastasului. Cu o prudență de neînțeles, fețele bisericești au evitat să spună limpede, celor de față, cu greutatea autorității pe care le-o conferă harul cu care au fost înzestrați, cine au fost cei pomeniți, împotriva cui au luptat, în ce împrejurări și-au pierdut viața, dar mai ales au evitat să spună că lupta lor a fost o luptă dreaptă, închinată lui Dumnezeu, neamului și țării. A fost nevoie de intervenția celor doi reprezentanți de frunte ai rezistenței armate din Munții Făgărașului, Ion Gavrilă-Ogoranu și Olimpiu Borza, pentru ca echivocul creat de preoții care au cuvântat (cel mai îndrăzneț dintre ei a calificat lupta dusă de cei pomeniți drept luptă împotriva ateismului) să fie împrăștiat. A nu rosti cu tărie, curaj și fără menajamente Adevărul că luptătorii din Munții Făgărașului, cei în memoria cărora s-a ridicat Cruce spre a le cinsti memoria, au fost în covârșitoare majoritate membrii ai Mișcării Legionare, sau simpatizanți ai acesteia, înseamnă nu numai o gravă eroare, ci și o mare nedreptate.

Dar temeiurile de nedumerire și îndurerare ale celor prezenți la pomenirea de la așezământul monahal brâncovenesc nu se opresc la cele spuse mai sus. În urmă cu aproape doi ani, numele părintelui Arsenie Boca, înscris la loc de cinste pe Cruce, ca unul care a fost duhovnicul de taină al celor împovărați de greutatea misiunii pe care și-o asumaseră - lupta pe viață și pe moarte împotriva comunismului - a fost martelat, sub privirile îngăduitoare ale mai marilor mânăstirii, de o mână netrebnică. Nici până astăzi această pângărire nu a fost îndreptată. Judecata acestei întristătoare fapte, săvârșite chiar de către unele fețe bisericești, o lăsăm în seama Celui de Sus...

În timp ce se oficia slujba de pomenire, la câteva zeci de metri distanță avea loc un spectacol de-a dreptul incredibil. Prin fața unui șir de automobile, un călugăr ornat cu toate însemnele preoțești și dotat cu ustensilele necesare (cruce, molitfelnic, căldărușă cu apă sfințită și mătăuz), trecea de la automobil la automobil, oficiind, contra unei taxe fixe, ca un adevărat "șaman" din Africa, sfințirea motoarelor, interioarelor și portbagajelor mașinilor! Exorciza caii-putere ai autovehiculelor în fața proprietarilor lor, care asistau, cu capetele plecate, la operațiune. Fără comentarii...

Mai de neînțeles a apărut însă "foștilor deținuți politici", veniți la Sfânta Mănăstire să se reculeagă, înscrierea pe plăcile omagiale cu cei care au făcut danii mănăstirii a unor nume precum acelea ale lui Corneliu Vadim Tudor sau Răzvan Temeșan. Oare nu știu cuvioșii monahi de la Sâmbăta cine a fost și cine este C.V. Tudor, comunistul ateu și poetul de curte al lui Nicolae Ceaușescu? Oare nu știu cuvioșii monahi că banii dăruiți de R. Temeșan sunt bani jefuiți din avutul public și cel privat, din buzunarele tot mai goale ale contribuabililor nevoiași? Bani murdari, care maculează fața Sfintei Biserici!

Și ca paharul amărăciunilor să se umple, să mai spunem că, prin grija organizatorilor parastasului, s-a pregătit o masă caldă pentru bătrânii veniți de departe să-i cinstească pe cei căzuți pe câmpul luptei anticomuniste. Am crezut că masa va fi servită în trapeza mânăstirii, așa cum cere și tradiția, și ospitalitatea monahală. Nu. Cuvioșii monahi au oferit organizatorilor parastasului, ca sală de masă, o anexă gospodărească, probabil pe vremuri grajd, iar astăzi, după dispariția cailor, destinată unor scopuri mai degrabă opuse...

Teama de adevăr și lipsa de obraz merg mână în mână. Iar anumite fețe bisericești nu se sinchisesc de nici una dintre ele...

Nicolae POP

(urmare din pag. 6)

Berry, reprezentantul politic al S.U.A. în România: "*...dacă aș fi știut că li se va da mână liberă sovieticilor să aplice termenii armistițiului, nu l-aș fi sfătuit pe Rege să-l semneze*".

Regretul tardiv al liderului P.N.Ț. este însă amendabil din două puncte de vedere. În primul rând, scuza "*dacă aș fi știut*" nu este acceptabilă la un om politic în mâinile căruia stă nu succesul unei afaceri personale, ci destinul unei națiuni. În al doilea rând, afirmația că "*l-a sfătuit pe Rege să semneze armistițiul*" este inexactă. **Iuliu Maniu l-a sfătuit pe Rege să ordone capitularea armatei române!** La 23 August 1944, în urma ordinului regal, toate unitățile aflate pe frontul Moldovei au încetat lupta, așteptând noi ordine. Trupele sovietice, care nu aveau nici un ordin de încetare a ostilităților, au continuat operațiunile, făcând prizoniere toate unitățile românești pe care le-au întâlnit, deși acestea nu au mai luptat. Astfel, 150 de mii de luptători români au luat calea prizonieratului rusesc din cauză că Regele a invocat un armistițiu inexistent. Armistițiul a fost semnat abia la 12 Septembrie, dată la care întreg teritoriul României era ocupat de armata sovietică, conținutul lui fiind în întregime impus de sovietici, singura intervenție anglo-americană fiind sfatul de a-l accepta așa cum a fost formulat de Moscova.

Așadar, conștienți de gravitatea faptelor lor, sau doar visători naivi, toți cei care au participat la conspirația de la 23 August 1944 s-au făcut vinovați de "*colaboraționism*" cu ocupantul sovietic. În această înțelegere, cu durere în suflet, într-o încercare de a-i numi pe cei care au deschis porțile invaziei comuniste în România, trebuie să începem cu Regele Mihai, care se pare că nu a înțeles că imnul național nu-i dorește numai "*să trăiască în pace*", ci și "*în onor*". Pe aceeași treaptă înaltă a responsabilității se găsește Iuliu Maniu, urmat de șefii celorlalte partide "*istorice*": Constantin Brătianu, George Brătianu și Titel Petrescu. Alături de ei se înșiră lunga listă a conspiratorilor civili și militari, din care-i menționăm, cu riscul de a săvârși unele omisiuni, pe Ion Mocioni-Stârcea, Gr. Niculescu-Buzești, Mircea Ioanițiu, generalii C. Sănătescu, A. Aldea, Gh. Mihail, M. Racoviță, C. Niculescu, C. Vasiliu-Rășcanu, coloneii D.Dămăceanu, E. Ionescu, M. Olteanu, N. Dragomir.

Organizarea formală a conspirației s-a făcut la 20 Iunie, când s-a constituit *Blocul Național-Democrat*, organism politic de colaborare alcătuit din P.N.Ț., P.N.L., P.S.D. și bineînțeles P.C.R., în vederea înlăturării regimului antonescian și desprinderii României de Germania. O alianță politică în care, paradoxal, vioara întâi a fost Partidul Comunist, deși nu număra decât 800 de membri! Rolul conducător al comuniștilor în cadrul Blocului Național-Democrat a devenit evidentă odată cu arestarea Mareșalului Ion Antonescu (și a principalilor săi colaboratori) în Palatul Regal. După arestare, Conducătorul statului a fost predat de Regele țării comunistului Emil Bodnăraș, fost locotenent în armata română, dezertor în URSS și revenit în țară, în timpul războiului, ca agent sovietic. Comuniștii îl vor ține pe Mareșal ascuns într-o casă conspirativă până la intrarea trupelor sovietice în București, când va fi transferat la Moscova. Una dintre cele mai urâte pagini din istoria României!

*

Prezența armatei sovietice pe teritoriul țării nu a constituit decât o etapă în procesul complex de ocupare a României. Pentru a deveni deplină, ocupația militară trebuia înlocuită treptat, dar într-un ritm alert, cu "*ocupația ideologică*". Odată înfăptuit acest obiectiv - **comunizarea României** - ocupația militară devenea superfluă. Dar numai cu cei 800 de comuniști, câți s-au adunat din cei ieșiți din închisori, cărora li s-au adăugat cei sosiți din Rusia în furgoanele armatei sovietice, era greu de presupus că s-ar fi putut realiza o ocupație ideologică. O realitate de care Moscova era conștientă, motiv pentru care nu a pregetat să întărească firavul detașament de comuniști, mai mult sau mai puțin autohtoni, cu "*consilieri*", specialiști în propagandă și îndoctrinare, dar mai ales în stimularea colaboraționismului cu noii stăpâni ai țării.

De intențiile Moscovei și-au dat însă seama și fruntașii partidelor "*istorice*", în primul rând Iuliu Maniu. După 6 Martie 1945 (instaurarea guvernului Petru Groza în urma presiunilor exercitate de Vîșinski asupra Regelui) nimeni nu se mai îndoia de adevăratele țeluri ale comuniștilor. Politica lui "*cine nu este împotriva noastră, este cu noi*" a fost înlocuită cu politica lui "*cine nu este cu noi, este împotriva noastră*". Conștienți de primejdia care amenință neamul și țara, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Constantin Brătianu, George Brătianu și mii, zeci de mii, sute de mii de români au adoptat o poziție fermă de rezistență față de comunism. Reacția comunistă va fi însă cumplită. Curând, temnițele și lagărele de muncă forțată se vor dovedi neîncăpătoare pentru cei ce au avut curajul să spună **"nu"** comunsimului. Din rândurile lor, multe zeci de mii de români vor fi asasinați cu bestialitate în sistemul concentraționar organizat de comuniști.

În același timp, însă, din ce în ce mai mulți români au acceptat colaborarea cu regimul comunist. Numărul lor va crește an de an, ajungând în Decembrie '89 la aproape 4 milioane. Din rândurile lor, două au fost categoriile de colaboraționiști care, prin activitatea desfășurată, au asigurat "*ocupația ideologică a României*": "*ucigașii de trupuri*" și "*ucigașii de suflete*".

Primii, agenții din aparatul de represiune, securiștii, au exercitat cu vigilență de Argus controlul asupra populației, nepregetând să recurgă la asasinat când socoteau că o persoană reprezintă "*un pericol social*". Astăzi, la șapte ani de la o răsturnare de regim care s-a voit să fie "*anticomunistă*", foștii câini de pază ai regimului comunist se bucură de deplină impunitate. Mai mult chiar, președintele Emil Constantinescu, din motive numai de el știute, consideră că nici chiar cea mai blândă măsură propusă împotriva lor, *Art. 8 din "Proclamația de la Timișoara"*, nu mai este de actualitate. Morții cu morții, viii cu viii!

Cea de a doua categorie de colaboraționiști de elită, "*ucigașii de suflete*", nu numai că se bucură de impunitate, aidoma tovarășilor lor securiști, dar continuă să-și ocupe fotoliile de academicieni, catedrele în învățământul de toate gradele, pozițiile fruntașe în instituțiile de cultură. Ei sunt deținătorii unui statut de infailibilitate conferit de regimul comunist și ratificat tacit de o populație tâmpă, incapabilă să priceapă că dacă astăzi România se găsește în pragul unui dezastru moral și material, această situație se datorează în bună măsură celor care, de pe pozițiile de prestigiu pe care le-au deținut, au contribuit cu bună știință la păcătoșirea sufletului românilor.

Numele lor sunt bine cunoscute. Se găsesc în destul de multe lucrări, temeinic documentate, care analizează problema "*trădării intelectualilor*" în timpul regimului comunist. Dar "*România este țara impunității*". Se pare că nici Dl. Ion Diaconescu, nici Dl. Emil Constantinescu, nici Dl. Victor Ciorbea și nici unul dintre cei care și-au propus să însănătoșească țara printr-o reformă temeinică, nu știu că "*pentru educația morală a acestui popor, înfierarea legală a vinovaților s-ar fi cuvenit*". După cum nu cunosc nici îndemnul lui Iisus, rostit în Predica de pe munte: "*Și dacă mâna ta te smintește, taie-o și o aruncă de la tine, căci mai de folos îți este să piară unul din mădularele tale, decât tot trupul tău să fie aruncat în gheena*" (*Matei* 5, 30).

Comentariu la Cartea Facerii

10. Isaac adus spre jertfă

Capitolul 20, ce urmează în *Cartea Facerii*, prezintă multe asemănări cu capitolul 12 (Avraam pogorât în Egipt). Avraam a plecat din Hebron, locuind o vreme în *Gherara* (=primejduirea străbunei). Aici, *Abimelec* (=Tatăl este rege - nume generic pentru regii filisteni), ca şi Faraon odinioară, a fost uimit de frumuseţea Sarrei (în vârstă foarte înaintată acum!), pe care a luat-o la el. Avraam, ca şi altădată, o prezentase drept soră. Ca şi pe Faraon, Dumnezeu l-a împiedicat pe Abimelec de a păcătui împotriva lui Avraam. Din faptul că Egipteanul şi Filisteanul sunt avertizaţi de către Dumnezeu, Sfântul Dionisie Areopagitul trage concluzia că fiecare popor are câte un înger păzitor[1], chiar şi popoarele idolatre. La *Fac.* 20, 7, Dumnezeu îl numeşte pe Avraam *prooroc*. Prooroc sau profet (gr. *profitis*) traduce ebraicul *nabi*. S-a văzut o legătură între *nabi* şi arabul *naba'a* (=a vesti) ori sirianul *nabu* (=a chema; a vesti). Sensul termenului ebraic e acela de "vestitor al voii lui Dumnezeu". În cazul lui Avraam, înţelesul e de "persoană ce are relaţii privilegiate cu Divinitatea"[2].

După cum a făgăduit Dumnezeu, Sarra a născut un fiu la bătrâneţe, pe *Isaac* (=râs; bucurie). E prefigurată Naşterea Domnului: "Sarra era stearpă şi-i încetaseră cele femeieşti şi a născut contrar legilor firii. Aşadar, dacă cea stearpă a născut contrar legilor firii, atunci a născut şi Feciara".[3]

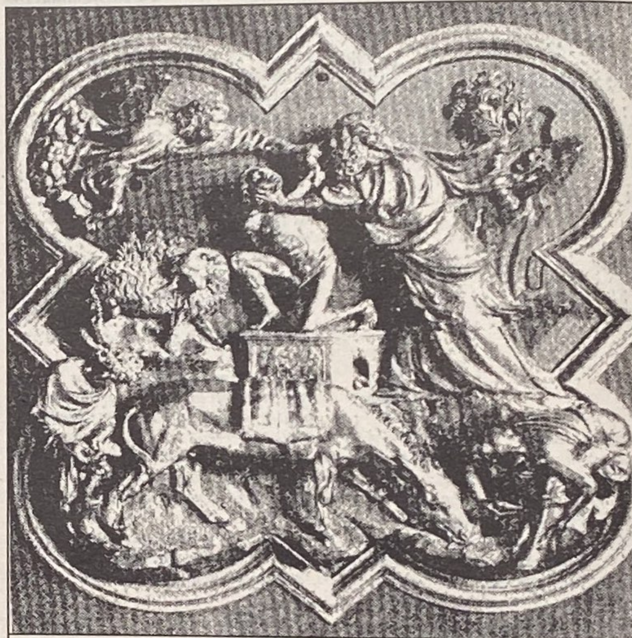
Sarra a alungat mai apoi pe Agar şi pe Ismael. E greu să ne împăcăm cu această atitudine, dar aici trebuie desluşit un plan divin. Sarra *"a zis către Avraam: Izgoneşte pe roaba aceasta şi pe fiul ei, căci fiul roabei acesteia nu va fi moştenitor cu fiul meu, Isaac!"* (*Fac.* 21, 10). "Dumnezeiasca profeţie ne învaţă că aceasta priveşte mai mult moştenirea virtuţilor decât a avuţiei"[4].

Foarte greu i s-a părut acest cuvânt lui Avraam, dar Dumnezeu i-a cerut să asculte voinţa Sarrei, căci Isaac e cel ce îl va moşteni. Tot acum, El reînnoieşte legământul că şi din Ismael se va naşte un popor mare (21, 11-13). Avraam s-a supus şi a trimis în pustiu şi pe Ismael (21, 14). "Dumnezeiescul Avraam, biruit de legea iubirii de copil, voia să poarte grijă de Ismael. Dar fiindcă prezicerea dumnezeiască îl îndemna să şi-l alipească numai pe Isaac, de care era legată făgăduinţa, a slobozit pe Agar şi i-a poruncit să părăsească odată cu pruncul casa stăpânului, arătându-se prin aceasta de mai înainte taina lui Hristos ca chip al legii"[5]. Ismael, ca întâi născut, este tip al Legii mozaice. El face apoi loc Legii celei noi, închipuite de Isaac. Deşi părinte al arabilor, Ismael, în cazul de faţă, închipuie pe Israel, iar Isaac, chiar dacă e strămoş trupesc al poporului Israel, închipuie poporul creştin". A suportat greu Avraam plecarea Agarei, dar a lăsat-o la porunca lui Dumnezeu. Căci a întristat cu adevărat pe Sfinţii Apostoli şi Evanghelişti căderea lui Israil. Dar s-au despărţit (şi nu fără voie) de el, pentru voia lui Dumnezeu şi pentru iubirea lui Hristos".[6]

În pustiu, Agar a fost ocrotită de Dumnezeu (21, 15-19). *"Şi era Dumnezeu cu copilul şi a crescut acesta, a locuit în pustiu şi s-a făcut vânător"* (*Fac.* 21, 20). Arabii, urmaşii lui Ismael, sunt locuitori ai pustiei şi, adeseori, vădesc o fire aprigă, care ar putea fi sugerată prin ocupaţia vânătorii. Dar mai e un înţeles: "Simbolismul vânătorii se prezintă destul de firesc sub două aspecte: omorârea animalului, adică distrugerea ignoranţei, a tendinţelor nefaste; şi căutarea vânatului, mersul după urmele lui, ce reprezintă căutarea spirituală".[7]

Abimelec a încheiat un legământ cu Avraam (21, 22-33) că nu-şi vor face rău unul altuia, legământ pecetluit la fântâna *Beer-Şeba* (=fântâna jurământului; fântâna celor şapte). În preajma fântânii era şi o aşezare, devenită destul de importantă în timp. "O fântână foarte adâncă, existentă la poarta localităţii, datează dintr-o perioadă anterioară construirii cetăţii. Să fie oare vorba despre Beer-Şaba de pe vremea patriarhilor?".[8] Cât priveşte aşezarea, "la 43 km sud-est de Hebron, se află localitatea Beer-Şaba. Este punctul cel mai meridional al Iudeii. Încă din sec. XVIII î. Hr. era un oraş mare şi un important centru cultural".[9] "Vestigiile arheologice descoperite în anii 1969-1970 pe locul localităţii biblice Beer-Şeba confirmă existenţa ei în perioada biblică. Din datele arheologice rezultă că ea a fost distrusă violent în anul 701 î. Hr., după care a urmat repopularea ei în perioada persană".[10]

"Şi a mai trăit Avraam în ţara Filistenilor zile multe, ca străin. După acestea, Dumnezeu a încercat pe Avraam şi i-a zis: Avraame, Avraame! Iar el a răspuns: Iată-mă! Şi Dumnezeu i-a zis: Ia pe fiul tău, pe Isaac, pe singurul tău fiu, pe care-l iubeşti, şi du-te în pământul Moria şi adu-l acolo ardere-de-tot pe un munte, pe care ţi-l voi arăta Eu!" (*Fac.* 21, 34 - 22, 2). Dumnezeu, după ce a socotit credinţa lui Avraam spre dreptate, îl lasă "să cadă iarăşi în ispită, spre probarea lui şi spre a face fără apărare puterile întunericului"[11]. "Dumnezeu nu l-a ispitit pentru că nu ştie ce va face Avraam, ci pentru ca şi cei de pe vremea lui, până azi, să cunoască dragostea de Dumnezeu a patriarhului, aflând că Avraam s-a supus întru totul poruncilor Stăpânului!"[12]. Este, desigur, cea mai grea încercare pentru Avraam. Totodată, "Avraam, marele patriarh, aduce o jertfă neobişnuită, chip al marii Jertfe"[13]. Evreii nu aduceau jertfe omeneşti, asemeni canaaniţilor, ceea ce făcea ca porunca să fie de neînţeles pentru Avraam. Locul indicat pentru jertfă era Muntele *Moria* (= pământul cel înalt), loc pe care, peste circa un mileniu, regele Solomon va ridica Sfânta Sfintelor a Templului din Ierusalim.

Jertfa lui Avraam - basorelief de Brunelleschi

În ciuda aparentei absurdităţi a poruncii, Avraam a pornit s-o împlinească. *"Sculându-se deci Avraam dis-de-dimineaţă, a pus samarul pe asinul său şi a luat cu sine două slugi şi pe Isaac, fiul său; şi tăind lemne pentru jertfă, s-a ridicat şi a plecat la locul despre care-i grăise Dumnezeu"* (*Fac.* 22, 3). "Cei doi slujitori care însoţesc pe bătrân şi merg împreună cu el până în a treia zi socotesc că sunt chipul celor două popoare chemate în robie prin lege, al lui Israil şi al lui Iuda, care socoteau că trebuie să urmeze numai poruncilor lui Dumnezeu şi Tatăl, ca aceia lui Avraam, necunoscând nici pe Fiul prin Care sunt toate, nici pe Moştenitorul Tatălui, al cărui chip preafrumos îl poartă micul Isaac, aşezat la sânul tatălui"[14]. În ce priveşte lemnele pentru jertfă, "simbolismul general al lemnului rămâne constant: el conţine o înţelepciune şi o ştiinţă supraomenească"[15].

"Iar a treia zi, ridicându-şi Avraam ochii, a văzut în depărtare locul acela. Atunci a zis Avraam slugilor sale: Rămâneţi aici cu asinul, iar eu şi copilul ne ducem până acolo şi, închinându-ne, ne vom întoarce la voi" (*Fac.* 22, 4-5). Clement Alexandrinul scrie despre cele trei zile de drum până la Moria: "Prima zi este ziua vederii celor frumoase; a doua zi este ziua în care sufletul doreşte ceea ce este mai bun; în a treia zi mintea distinge cele spirituale, pentru că ochii minţii au fost deschişi de Învăţătorul care a înviat a treia zi"[16]. "Iar faptul că cei doi slujitori i-au urmat până în a treia zi şi nu li s-a îngăduit să urce pământul cel înalt şi sfinţit, ci li s-a poruncit mai vârtos să şadă acolo cu asinul, arată cum cele două popoare (Israil şi Iuda) au urmat lui Dumnezeu până la timpul al treilea, adică până la cel din urmă, în care ni S-a arătat Hristos"[17]. Înainte de Hristos au fost Legea şi Proorocii, de aceea spunem că El vine în timpul "al treilea".

"Luând deci Avraam lemnele cele pentru jertfă, le-a pus pe umerii lui Isaac, fiul său; iar el a luat în mâini focul şi cuţitul şi s-au dus amândoi împreună" (*Fac.* 22, 6). E prefigurată Jertfa Mântuitorului, dar, cum precizează Clement Alexandrinul, "Isaac n-a fost jertfit, cum a fost jertfit Domnul; a dus numai lemnele de jertfă, aşa cum Domnul a dus crucea"[18].

Întrebat de Isaac unde este oaia pentru jertfă, Avraam vesteşte, fără să o ştie, cele ce vor urma: *"Fiul meu, va îngriji Dumnezeu de oaia jertfei Sale!"* (*Fac.* 22, 8). Avraam a ridicat apoi jertfelnic, a aşezat deasupra pe Isaac şi s-a pregătit să-l junghie, când a fost oprit de un înger ce i-a arătat, încurcat într-un tufiş, un berbec pe care să-l jertfească în locul lui Isaac (22, 9-13). "Avântat, viril, instinctiv şi puternic, berbecul simbolizează forţa originară ce trezeşte omul, lumea şi care asigură refacerea ciclului vital"[19]. În cazul de faţă, berbecul închipuie mai mult dcât atât, fiind tip al Mielului Celui adevărat, venit la plinirea vremii, spre a Se jertfi în locul omenirii, condamnate la moarte pentru păcatele sale. "Berbecul este Cuvântul plin de linişte, de măsură şi de răbdare. Prin El se arată că înţelepciunea este jertfa cea bună, cunoaşterea chipului de a merita şi de a câştiga bunăvoinţa prin jertfă"[20]. Avraam a devenit sacerdot: "De preoţie a fost învrednicit să aibă parte şi Avraam; şi a adus lui Dumnezeu jertfă pe Isaac; şi-a jertfit propria sa inimă"[21].

☞

"Şi a strigat a doua oară îngerul Domnului din cer către Avraam şi a zis: Juratu-M-am pe Mine Însumi, zice Domnul, că de vreme ce ai făcut acesta şi n-ai cruţat nici pe singurul tău fiu pentru Mine, de aceea te voi binecuvânta cu binecuvântarea Mea şi voi înmulţi foarte neamul tău, ca să fie ca stelele cerului şi ca nisipul de pe ţărmul mării; şi va stăpâni neamul tău, cetăţile duşmanilor săi; şi se vor binecuvânta prin neamul tău toate popoarele pământului, pentru că ai ascultat glasul Meu" (*Fac.* 22, 15-18). E marcat un alt progres: "Când îi face pentru a doua oară făgăduinţa, Scriptura constată că *din cer* s-a auzit glasul. Astfel, întâia făgăduinţă vine de pe pământ, a doua din cer"[22]. Cuvântul nu e o simplă repetiţie a celor făgăduite şi altădată, ci el "arată, prin aceasta, că pentru jertfa şi patimile fiului său se garantează cu tărie făgăduinţa, anunţând limpede că pentru pătimirea lui Hristos rămâne asigurată credinţa şi pe seama poporului dintre neamuri, care *se ţine de credinţa lui Avraam* (*Rom.* 4, 16)"[23]. Urmaşii lui Avraam sunt comparaţi cu stelele şi cu nisipul mării. Deoarece stelele sunt izvor de lumină, iar nisipul e steril, Origen redă întâi opinia generală privind acestea două, aducându-i apoi o corectură: "S-ar putea spune că imaginea cu numărul stelelor se potriveşte poporului creştin şi cea cu nisipul mării poporului evreu. Eu, însă, înclin să cred că atât un exemplu, cât şi celălalt, se pot aplica la amândouă popoarele"[24].

Isaac adus spre jertfă fascinează până azi. "Avem aici de-a face cu un tip special de dialectică a sacrului: *profanul* nu numai că e transformat în *sacru*, păstrându-şi structura sa dintâi (o piatră *sacră* nu încetează de a fi *piatră*), dar *sacralizarea* nu este sesizabilă de către inteligenţă; infanticidul nu este transformat într-un ritual vizând un anumit efect specific (...). Avraam nu îndeplinea un ritual (pentru că el nu urmărea nici un obiectiv şi nu înţelegea sensul actului său); pe de altă parte, *credinţa* lui îl asigura că era vorba de o crimă. S-ar putea spune că Avraam nu se îndoia de *sacralitatea* gestului său, dar ea era *irecognoscibilă* şi, prin urmare, *incognoscibilă*"[25].

"Avraam a fost lăudat fiindcă n-a şovăit la auzul cuvintelor lui Dumnezeu, şi a fost răsplătit cu un foarte mare dar, socotind că din porunca lui Dumnezeu chiar şi uciderea copilului este o faptă evlavioasă"[26].

Avraam este, în orice timp, pildă pentru toţi dreptcredincioşii: "Cel ce a biruit cu făptuirea trupul şi simţirea şi lumea, care pricinuiesc desfacerea alipirii minţii de cele inteligibile, şi s-a apropiat în mod cunoscător numai cu mintea de Dumnezeu, unul ca acesta este un alt Avraam, arătând că are, printr-un har egal, aceeaşi pecete a virtuţii şi conştiinţei ca şi patriarhul"[27].

Ioan Sorin USCA

NOTE

1. Cf. *Despre ierarhia cerească*, IX, 4, trad. 8. Stăniloae; Sf. Dionisie Areopagitul, *Opere complete*, Ed. Paideia, Bucureşti, 1996, p. 29.
2. GEN, p. 348.
3. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XII, 28, trad. D. Fecioru, vol. I, EIB, Bucureşti, 1943, p. 300.
4. Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XXXIII, 8; PSB 53, p. 164.
5. Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, III, trad. D. Stăniloae; PSB 39, EIB, Bucureşti, 1992, p. 80.
6. *Ibid.*, p. 89.
7. DS III, p. 446.
8. *Dicţionar biblic*, vol. I, trad C. Moisă, Ed. Stephanus, Bucureşti, 1995, p. 446.
9. Abrudan, Cornilescu, *Arheologie biblică*, p. 95.
10. *Ibid.*, p. 14.
11. Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 106; F XI, pp. 142-143.
12. Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, XLVII, 1, p. 147.
13. Sf. Grigorie de Nazianz, *Cele 5 cuvântări teologice*, II, 18, trad. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1993, p. 36.
14. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, III, p. 92.
15. DS II, P. 210.
16. *Stromate*, V, 73, 2, p. 353.
17. Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, III, p. 92.
18. *Pedagogul*, I, 23, 1, p. 179.
19. DS I, p. 185.
20. Sf. Ambrozie, *Scrisori*, VIII, 3, p. 53.
21. Sf. Efrem Sirul, *Cuvânt despre preoţie*, trad. D. Fecioru; vol. *Despre preoţie*, EIB, Bucureşti, 1987, p. 228.
22. Origen, *Omilii la Cartea Facerii*, IX, 1, trad. T. Bodogae; PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981, p. 43.
23. *Ibid.*, pp. 43-44.
24. *Ibid.*, IX, 2, p. 46.
25. M. Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, vol. I, ed. a II-a, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1991, p. 155.
26. Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LVIII, 14, p. 242.
27. Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, XXXIV, trad. D. Stăniloae; PSB 80, EIB, Bucureşti, 1983, p. 146.

CREŞTINISM, INTELECTUALISM ŞI RUTINĂ

Departe de a fi un simptom exclusiv al crizei contemporane, neînţelegerea deplină a modelului hristic a provocat apariţia, chiar de la începuturile istorice ale creştinismului, a unor nefericite confuzii, adesea transformate în doctrine eretice. În mod cert, de-a lungul a două milenii, omenirea s-a putut bucura de o mai largă precizare a creştinismului, reuşindu-se astfel înlăturarea, cel puţin teoretică, a posibilităţii ivirii unor noi neclarităţi. Cu toate acestea, modelul ontologic propus de creştinism nu este nici astăzi suficient de cunoscut, ca să nu mai vorbim de *trăirea* sa. Numai că de această dată confuziile sunt cauzate în principal de superficialitatea cu care omul simplist tratează cam tot ce ţine de creştinism.

Iar dacă e să vorbim totuşi de caracteristici relevante ale contemporaneităţii, acestea ar fi mai ales următoarele două: un imens volum de informaţie şi uşurinţa cu care acesta poate fi accesat. Dar tot o caracteristică a lumii moderne este şi incapacitatea individului de a se desprinde de rutina vieţii cotidiene, de a face abstracţie de pregnantul aspect pecuniar al existenţei şi de a judeca lucrurile în răspărul vremurilor, năzuind astfel spre o autentică limpezire lăuntrică.

Ne aflăm, iată, în faţa unei situaţii paradoxale care, credem, merită o atenţie deosebită. Pe de o parte dispunem de o extraordinară cantitate de informaţie (unui om, în decursul unei singure vieţi, îi este imposibil să ia cunoştinţă de întreagă această gigantică documentaţie); pe de altă parte, nu suntem în stare să o folosim spre rezolvarea problemelor, ci, dimpotrivă, ne complacem, într-un mod cel puţin straniu, dacă nu chiar stupid, în a complica înţelesul existenţei, etalându-ne pe această cale o prezumtivă inteligenţă; în sfârşit, odată cu Revelaţia dumnezeiască, omului i se oferă un răspuns la toate întrebările şi o rezolvare a tuturor problemelor. Semnalăm astfel două tendinţe generale ale lumii moderne: omul ori adoptă, din plictiseală, o atitudine indiferentă faţă de problemele spirituale ale vieţii, ori îşi creează o aureolă de scepticism atotştiutor, declarând sus şi tare că viaţa e într-atât de complicată încât nu oricui îi este la îndemână să o înţeleagă pe deplin! Creştinismul, prin învăţătura dogmatică şi morala sa, pare să fie, luând în considerare circumstanţele exprimate mai sus, un colac de salvare aruncat omului spre a nu se îneca în propria prostie.

Să vedem mai întâi cu ce se aseamănă omul atins de "implacabila" rutină. Preocupat de problema singularităţii omului, Lucian Blaga evidenţia că, deşi trăieşte şi în orizontul imediatului, asemenea animalului, îngrijindu-se de propria securitate şi prosperitate, omul se remarcă, în cele din urmă, prin străpungerea lumii date şi descoperirea unui univers plin de mistere care, odată revelate, îi pot motiva specificul existenţei. Raportându-ne la acest tip de ontologie umană, vom constata cu uşurinţă că marea masă a omenirii este mai apropiată, din acest punct de vedere, de categoria animalului decât de cea a făpturii umane, căci cei mai mulţi dintre noi se mulţumesc cu găsirea unui sens al vieţii care nu depăşeşte marginile realităţii imanente.

Într-o aparentă antiteză cu indiferentismul se află intelectualismul; de fapt, cele două noţiuni nu sunt altceva decât feţele opuse ale aceleiaşi monede. Dar pentru a nu stârni irascibilităţi, vom zăbovi puţin asupra definirii intelectualismului. Dintru început facem distincţia dintre intelectualitate, înţeleasă drept o categorie socială alcătuită din oameni a căror principală sursă de existenţă este munca intelectuală, şi intelectualism, acea credinţă comună unor spirite pretins alese, care îşi afirmă, prin mijlocirea unei viziuni reducţioniste, crezul în cunoaşterea exclusivă a realităţii prin intermediul intelectului. Nu vom relua aici controversata problemă a cunoaşterii (cei interesaţi pot consulta *Teologia Dogmatică Ortodoxă* a Părintelui Dumitru Stăniloae); ne vom mulţumi doar cu prezentarea unor repercusiuni negative pe care le poate avea intelectualismul asupra omului. În primul rând, este diminuată, poate chiar anihilată, importanţa sentimentului. După cum bine se ştie, iubirea este singurul mijloc de a înfăptui o comuniune, atât la nivel imanent (de la om la om), cât şi la nivel transcendent (de la om la Dumnezeu). În al doilea rând, raţiunea nu e decât un factor ordonator care aşează diversitatea într-o unitate inteligibilă. În procesul cunoaşterii depline (pentru o gnoseologie împlinită este necesară atingerea unei sensibilităţi în privinţa relaţiei dintre cunoştinţă şi omul cunoscător; cunoaşterea nu este nicidecum finalitatea existenţei umane; de aceea, o gnoseologie de dragul cunoaşterii nu poate avea un rost real; nu trăim spre a cunoaşte, ci cunoaştem spre a putea trăi: "Şi veţi cunoaşte adevărul, iar adevărul vă va face liberi" - *Ioan* 8, 32) raţiunea are un rol limitat: acela de a impregna adevărului un caracter maleabil, flexibil, spre a putea fi *înţeles* şi, ulterior, *trăit* de către om. Raţiunea e doar un mijloc, iar transpunerea în scop ori divinizarea ei pot avea consecinţe mai mult sau mai puţin grave (pe care lumea modernă le resimte din plin).

Creştinismul vine ca o izbăvire atât de cercul vicios al unei existenţe marcate de rutină, cât şi de exaltările necontrolate ale raţiunii. Omul este chemat la a-şi depăşi condiţia de fiinţă încarcerată în păcat, cerându-i-se, printre altele, să-şi ascută inteligenţa, acea aptitudine de a pătrunde lucrurile cu mintea, iar nu de a se mulţumi cu păstrarea, fie ea şi în deplină siguranţă, a talantului (*Matei* 10, 16; *Efeseni* 6, 11-17). Pentru om, lumea dată, imediatul, trebuie să fie doar o semnalare a unui mister care depăşeşte simţul comun. Viaţa, cu tot ceea ce cuprinde ea, este de o inepuizabilă frumuseţe, dar pentru sesizarea şi contemplarea acesteia sunt necesare ascuţirea sensibilităţii, spulberarea banalităţii şi, mai ales, transfigurarea prin iubire. De asemenea, omul este chemat să se înfrâneze; şi nu doar în privinţa ispitelor şi patimilor cu caracter etic: înţelepciunea deşartă a lumii nu valorează nimic înaintea lui Dumnezeu (*Romani* 1, 22; *I. Corinteni* 1, 20; 3, 19).

Dacă ne naştem ca fiinţe raţionale, potrivit tradiţiei teologice suntem chemaţi cu toţii să devenim fiinţe iubitoare. De altfel, miezul Revelaţiei dumnezeieşti îl constituie porunca iubirii. În virtutea aceleiaşi tradiţii teologice, facem, în încheiere, următoarea afirmaţie: fie că întâlniţi un indiferent, fie că discutaţi cu un adept al intelectualismului, de un lucru puteţi fi siguri, şi anume că persoana respectivă nu a iubit vreodată; căci, fără absolut nici o excepţie, *experierea iubirii* este urmată de *transfigurarea omului*.

Radu BOGOEVICI

SCRISOARE DESCHISĂ către A.F.D.P.R. - Filiala Sibiu

Scrisoarea de mai jos ar fi trebuit să fie citită, în întregul ei, la Adunarea Generală a Asociației Foștilor Deținuți Politici din România - Filiala Județului Sibiu. Întrucât, din "rațiuni" de tip "politicianist", acest lucru nu s-a întâmplat, mă văd obligat și o fac publică pe o altă cale...

Stimați colegi,

Ca unul care m-am străduit, după slabele mele puteri, să fiu, tot timpul, în miezul *problemelor reale* ale foștilor deținuți politici, simt de datoria mea să-mi motivez absența. Am avut de ales între vii și morți. Între a participa la întrunirea noastră, la care se vor rezolva mărunte probleme lumești, și a participa la pomenirea unui bun camarad de luptă în războiul antibolșevic și, apoi, în lupta subterană împotriva comunismului. Este vorba de ION PANTAZI, cel ce s-a stins din viață la 9 August 1996, în Germania, dar căruia, conform ultimei sale dorințe, cenușa i-a fost adusă acasă și înhumată, pentru veșnicie, în pământul țării pe care a iubit-o mai presus de orice.

Acum, trecând de la morți la vii, se cuvine să ne privim pe noi înșine în oglinda sufletului. Să nu uităm că suntem oameni bătrâni, că cei mai mulți dintre noi am trecut pragul a trei sferturi de veac, motiv care ne îndreptățește să ne întrebăm, cu toată gravitatea, câți dintre noi vom mai răspunde la viitoarea întrunire. O întrebare tulburătoare, la care răspunsul îl dă, fără ocol, psalmistul, în versetul 10 al *Psalmului 89*. Iată cum sună acest verset din Cartea Sfântă în măiastra transpunere în versuri a Eugeniei Mureșeanu, profesoară de religie până la înscăunarea dictaturii comuniste și apoi deținută politică în temnițele și lagărele de muncă forțată: *Ale vieții noastre zile/ scrise sunt la tine-n file/șaptezeci de ani să fie,/iară cei ce au tărie/pot ajunge la optzeci, /însă pragul lor de-l treci,/tot ce-i peste-rânduială/doar durere-i și-osteneală.*

O sentință biblică pe care nu ar fi rău să o cunoască aceia din rândurile noastre care se pare că și-au pierdut certificatele de naștere. Mă gândesc la Ion Diaconescu, Gabriel Țepelea, Valentin Gabrielescu și toți aceia care, deși *"au trecut pragul celor optzeci de ani"*, nu vor să înțeleagă că *"tot ce-i peste-rânduială doar durere-i și-osteneală"*.

Nu au înțeles, și se pare că nu numai ei se fac vinovați de această lipsă de înțelegere, că evenimentele din Decembrie '89 au venit pentru noi, foștii deținuți politici, prea devreme pentru a intra în legendă și prea târziu pentru a ne mai realiza în domeniul spre care aveam chemare. Și cum această realizare nu mai era cu putință, cei ambițioși, domici să se realizeze cu orice preț, au ales calea politicii, singurul domeniu de activitate unde nu se cer certificate de sănătate fizică și mentală, nici certificate de studii, și unde nu se dau examene, testându-se competența. Pentru a ocupa un umil post de contabil este nevoie să te prezinți la un examen și să concurezi, cot la cot, cu alți solicitanți ai postului. Pentru a deveni ministru este suficient să te vrea partidul! Așa se face că, astăzi, o guvernare în care ne pusesem speranța că va scoate țara din dezastrul în care se găsea, s-a dovedit la fel de păguboasă și incompetentă ca și guvernarea trecută. Un președinte care activează pe post de comis-voiajor, bântuind capitalele asiatice pentru a face reclamă produselor românești, însoțit de consilieri de talia președintelui A.F.D.P.R.; un prim-ministru care, atunci când este pus în situația de a lua hotărâri, se bâlbâie în mod lamentabil, așteptând să vină reprezentantul F.M.I. să-l îndrume ce hotărâri să ia; și miniștri care, o putem spune cu toată responsabilitatea, au reușit în cele șapte luni de guvernare să compromită speranțele de mai bine ale unui popor care trăiește mai rău decât pe vremea lui Ceaușescu.

Și această situație nedorită nu se întâlnește numai la nivelul conducerii centrale. Priviți cum este administrat județul nostru! Am avut un prefect cinstit. O calitate rar întâlnită în România de astăzi. A fost destituit din rațiuni politice. Nu făcea parte din P.N.Ț. și făcuse greșeala *"să se contreze"* cu actualul Ministru de Interne, Gavril Dejeu. Am avut șansa de a avea un primar al orașului, un gospodar cu calități de excepție, pe dl. Corneliu Bucur, directorul Muzeului *"Astra"*, care a făcut ca această complexă instituție de cultură să se bucure de prestigiu european. Ce folos, nu l-a vrut dl. Dejeu, deși este membru al A.F.D.P.R.! Așa se face că ne-am pricopsit cu un primar care a adus orașul în halul în care-l vedeți, dar ...este membru P.N.Ț.!

Dar marea greșeală care s-a făcut a fost transformarea Asociației noastre într-o anexă a P.N.Ț.C.D. În felul acesta, am devenit cu toții atât părtași, cât și responsabili la această guvernare neinspirată și incompetentă. Vom fi arătați cu degetul de cei de teapa lui C.V. Tudor și Adrian Păunescu, iar Ion Iliescu va zâmbi satisfăcut că a reușit să compromită singurul grup de oameni nepătați prin implicarea în politică, căci în toate timpurile politica, cu rare, foarte rare excepții, i-a murdărit pe cei ce s-au avântat pe valurile ei înșelătoare. Drept ar fi fost ca cei ce-și simțeau chemarea spre politică să se fi angajat pe acest făgaș în nume propriu, nu în numele meu, al tău și al multor altora care, știind ce înseamnă politica, au dorit să se țină cât mai departe de ea. Și dacă totuși simțeam nevoia să desfășurăm o activitate în slujba națiunii, puteam să o facem luptând pentru însănătoșirea morală, în sens creștin și național, a neamului. Căile spre acest înalt țel ar fi fost multe, în primul rând cinstirea celor ce au căzut în lupta împotriva comunismului. Dar n-am făcut-o. Am făcut, în schimb, propagandă pentru C.D.R. care, pur și simplu, atunci când a venit la conducerea țării, ne-a ignorat cererile noastre de a se identifica locurile unde au fost înhumate, în taină, rămășițele pământești ale camarazilor noștri asasinați de Securitate. Și astăzi filiala noastră așteaptă răspunsuri de la Ministerul de Interne, de la S.R.I., de la Ministerul de Justiție și de la Parchetul General, cărora le-am cerut, prin memorii scrise, să inițieze anchete în acest sens, răspunsuri lămuritoare, nu răspunsuri de complezență sau de-a dreptul zeflemitoare. Dar se pare că așa trebuia să fie, căci ce putea să rezulte dintr-o alianță între A.F.D.P.R. și Petre Roman, fiul lui Valter Roman și nepotul rabinului Neuländer de la Oradea? Un adevăr trist! Pe filiera C.D.R., astăzi A.F.D.P.R este aliată la guvernarea României cu Petre Roman, Adrian Severin, Traian Băsescu și Victor Babiuc, cu tot eșalonul al doilea al Partidului Comunist!

Foștii deținuți politici sunt și ei oameni. Oameni bătrâni, cu lipsuri și nevoi, care au tot dreptul ca, pentru anii din viață care le-au fost răpiți, ca și pentru toate neîmplinirile pe care le-au suferit, să fie compensați material. Este un drept și o recunoaștere înfăptuită de toate guvernele fostelor țări comuniste. A limita însă lupta Asociației noastre numai la dobândirea acestor avantaje materiale este un gest care ne degradează și ne coboară la nivelul comun al luptei sindicale. Iar cât privește afirmațiile făcute de anumite persoane, că dobândirea acestor drepturi li s-ar datora lor, ele sunt o necuviință asemănătoare cu pretențiile cocoșului care crede că se face ziuă pentru că a cântat el.

Pe lângă cele schițate pe scurt mai sus, trebuie să mai adaug că noi și Asociația noastră ne găsim la un moment de răscruce. A sosit timpul să ne hotărâm pe ce drum să apucăm: pe acela al *redobândirii onorabilității* la care avem dreptul, sau pe acela al *participării la bâlbâielile politice ale partidelor* cu care am fost făcuți, fără voia noastră, părtași. Viitorul congres va hotărî care este calea. Indiferent însă care va fi hotărârea luată, fiecare dintre noi este liber să urmeze drumul pe care-l socotește că este conform cu ***conștiința*** sa.

Cu sincere urări de bine și sănătate,
Gabriel CONSTANTINESCU
9 August 1997.

RECITINDU-L ASTĂZI PE HOMER

E plin de înțelesuri faptul că noțiunea și conceptul de *polis* ("cetate", "oraș" - la greci) face parte dintr-o familie de cuvinte al căror numitor comun este "disputa": *polemos* ("război civil", "înfruntare"), *polemike* ("polemică", "dispută de idei"), *polemikos* ("războinic"), *polemistes* ("combatant", "ostaș"). Din acestea s-ar putea trage concluzia că, pentru greci, orașul era nu cadrul organizat al viețuirii în concordie, ci cadrul care favoriza o confruntare, disputa (emulativă sau nu) dintre idei sau pentru întâietate. El însuși - orașul, *polis*-ul - fiind din începuturi obiectul unei cuceriri prin luptă, sau construit după o luptă distrugătoare, ni se impune ca având drept spirit fondator disputa, care se perpetuează în conviețuirea circumscrisă de cetate.

În acest sens, Troia capătă o încărcătură simbolică: cea intrată în istorie pe umerii unui război sângeros și extenuant; Troia homerică, pe care Victor Hugo o contempla ca pe o ciocârlie ce cântă din zorii istoriei europene până astăzi. Pare că Troia, prin greci, ne-a îmbibat gândirea, ne-a subsumat trăirea, a devenit o componentă - dezagregantă sau dinamizatoare? - coalescentă, inseparabilă și obsesivă a existenței sociale. Este ceea ce Radu Gyr, întruchiparea și aedul suferinței, ne sublima, în *Întoarcerea lui Ulise* ("Mă pierd din nou în valuri cu năierii,/ din nou mă bat în scuturi cu strigoii.../ Eu am rămas sub zidurile Troii!"), lupta intrată, ca noimă dureroasă, în baladă.

Oricât de grandios ar fi conflictul dintre greci și Troia (să fi fost traci troienii?) și oricât de magnific ni l-ar fi prezentat Homer, să reprezinte oare acest conflict un arhetip peren al vieții intercomunitare și, vai, al celei interconfesionale? Disputa pentru întâietate, *polemos*-ul, iar nu concordia sau comuniunea, să fie cea care dă sens trăirii noastre în lume, în *oikumene*? E mai valabil și mai actual Plaut decât Christos? Să se bucure de mai multă adeziune *Homo homini lupus* decât ce ne-a lăsat ca zestre de viață Mântuitorul, prin pana lui Ioan: "Iubiți-vă unii pe alții, ca din aceasta să cunoască lumea că sunteți ai Mei... Cel ce nu-l iubește pe fratele său nu este de la Dumnezeu, acela petrece întru moarte. Cel ce îl urăște pe fratele său, este ucigaș de oameni. Să ne iubim unii pe alții, căci iubirea este de la Dumnezeu. Cine iubește este născut din iubire"? Reciproca: cine urăște, este de la diavol și îl cunoaște pe diavol, căci diavolul este ură și voința de putere asupra lui Dumnezeu, *absolutizând puterea relativă*.

Socot că în aceasta se află începutul totalitarismului de orice fel: politic, ideologic, economic, confesional...

O explorare a anticului conflict din *Iliada* ne-ar pune în evidență semnele premonitorii ale acestui "rău ascuns" și ne-ar prilejui descoperirea graniței dintre putere și politică, inseparabila lor legătură. Scrutând această legătură, am desluși că dominarea, violența, constrângerea, chiar și cu mănuși de catifea, au fost întotdeauna mijloace tutelare de fundare sau de lărgire a spațiului politic, deși ele, în sine, nu sunt *politica*: sunt epifenomene, colaterale fenomenului politic (Roberto Esposito) și tocmai de aceea nu sunt *politica*. "Totalitarismul, chiar când se manifestă în numele credinței, nu a avut nimic în comun cu creștinismul - spune André Malraux; statele totalitare s-au născut din voința de a institui o totalitate nivelatoare care, tocmai prin aceasta, este lipsită de religie, totalitate în care orice opoziție organizată este denunțată ca antistatală, antiinstituțională, statul sau instituția fiind reprezentate prin puterea care confiscă libertatea de gândire și totalitatea activităților din societatea pe care o domină".

Acest totalitarism, chiar neinstituționalizat, a penetrat mentalitatea secolului nostru și a fecundat-o bastard; a ajuns să se manifeste nu numai în poltică, ci și în organizații, în Biserică, în familii și în relațiile interpersonale. R. Esposito, în *Originea politicii*, consideră că totalitarismul este realizarea de sine a violenței, dar totodată și negarea ei, căci totdeauna își legitimează violența. Ceea ce realizează totalitarismul, când își întinde liniștea de gheață, nu este pacea, ci un straniu blocaj total, în care violența devine imanentă realității, real dar nevăzut substrat al ei.

Imperiul roman, clădit pe cenușa Troiei arhetipale, este începătura noii ere, care va crea categoriile politice ale puterii, autorității, dreptului, tradiției profane și dăinuirii, pe care le putem găsi în multe dintre schemele sistemelor politice moderne. Astfel, *Eneida* poate fi citită ca o continuare ideală a *Iliadei* (Arendt). Este o viziune.

În schimb, pentru Simone Weil, totalitarismul este o noutate în raport cu trecutul, dar o noutate banală a răului care se repetă mereu, mereu contorsionat spre sine, încă de la începutul istoriei umanității. În centrul poemei homerice ea pune dărâmarea Troiei, iar nu simbolica fundare a unei noi cetăți chemate la înveșnicire. În acest sens, Troia stă la începutul istoriei politice europene, deoarece ea este prima dintr-o serie încă neterminată de cetăți invadate și distruse de războaie. Weil crede că voința de putere își are rădăcinile în păcatul originar, pe care îl privește nu ca pe o încercare a omului se a-L imita pe Dumnezeu (nici n-ar fi rău, dacă ar face-o în smerenie), ci ca pe un rezultat al unei rele imitații, în care omul încearcă să mimeze actul puterii creatoare a lui Dumnezeu-*Ființa*, dar fără a înfăptui iubirea, care adeseori implică *ne-ființarea*, adică renunțarea la sine, după modelul christic.

Oricare ar fi interpretarea *Iliadei*, lui Homer îi revine meritul major de a fi apărat adevărul în istorie. El i-a onorat în egală măsură pe învinși și pe învingători, a separat victoria de dreptate, rațiunea de succes, vina de înfrângere.

Raportul dintre putere și stăpânire, dintre autoritate și dominare, dintre *polis* și *polemos*, dintre politică și război este generator de rău și suferință atunci când tot acest raport eviscerează iubirea care ar da puterii mirungerea de pace - prezentă a Dumnezeirii.

Că țarii, führerii și dictatorii, ca și patronii oculți ai capitalismului înrobitor, n-au înțeles aceasta, este normal, căci știm că-și au legitimarea în *sine Deo*; dar noi, creștinii, când îndemnați din străfund de un satanic îndemn, ne vrem domni și stăpâni peste destine și crez, peste apartenențe și bunuri lumești, nu tot la fel îl fraudăm pe Dumnezeu de zestrea de iubire pe care ne-a lăsat-o moștenire dintru ale Sale, pentru a fi asemănare și chip al Său în lume? Noi, cum ne mai legitimăm?

Homer, păgânul, omagia învinșii și biruitorii... Ci în iubire nu sunt învinși și nici biruitori. În creștinism există *o singură victorie: aceea a iubirii*. Numai aceasta ne va fi, în viață și la Judecată, semnul că L-am cunoscut, că L-am iubit și am rămas în Domnul.

Pr. Tertulian LANGA

DECEPŢII*DECEPŢII*DECEPŢII

Dacă în perioada roşie, ceauşisto-iliesciană, cuvintele cele mai des folosite, când era vorba să se exprime starea de spirit, erau: "dezgust", "scârbă", "silă", "lehamite", în noua epocă, s-o numim (provizoriu) constantintesco-ciumariană, vorba la care se recurge cel mai adesea este: "decepţie"; ba încă pronunţată într-un fel care subliniază că, încă o dată, speranţa românului a fost profund înşelată.

Pe tema asta e inutil să mai ceri lămuriri suplimentare. Te uiţi la oameni şi le citeşti pe faţă ce au în suflet: o umilinţă, o strâmtorare ciudată, încât, dacă ţii cu ei, începi, de la o vreme, să simţi că ţi s-a lărgit cureaua: senzaţie pe care o au toţi, chiar şi cei ce-au ajuns să se încingă cu sfoară... Ceea ce le sporeşte decepţia este că ei au sperat ca schimbarea să le aducă o viaţă mai decentă, mai relaxantă, mai scutită de îngrijorările zilnice. Ceea ce face şi mai amară "înghiţirea în sec", cu care demult s-a deprins românul, este aceea că plângerile ("văicăreala") vin adeseori dinspre lumea politică, adică de la aceia care nu numai că n-o duc cel mai rău, dar sunt şi vinovaţi, măcar într-o măsură, de starea jalnică în care se prezintă astăzi nu doar situaţia materiala a ţării, ci şi, lucru şi mai grav, încrederea conduşilor în conducători.

Sfiosul, tăcutul om de rând începe să dea semne că a început să priceapă câte ceva din mersul "maşinii politice". S-a mirat el întâi că noua echipă, în loc să se apuce de treabă, a început gâlceava cu predecesorii, nu atât pentru principii sau pentru dreptate, cât pentru că au supt prea mult din măduva ţării, nelăsându-le lor mai nimic! Deci nu de sărăcirea săracului le pasă, ci de secătuirea resurselor, de au ajuns, cum spunea un mucalit, "de la ciolan la ciorbă"! În concluzie, toţi pretind a avea motive de supărare: partizanii noului regim au devenit nervoşi pentru că nu dau de filoanele de aur din care s-au îmbogăţit predecesorii, în timp de foştii guvernanţi sunt nervoşi pentru că prea sunt obstrucţionaţi în dorinţa lor, "legitimă", de a-şi dosi "agoniseala"...

Opoziţia, fosta putere, bate azi toba mare cu scăderea nivelului de trai. Că, chipurile, de asta nu mai pot, nu mai au ei odihnă: de grija "marii mase" de cetăţeni, care o duc greu! Cântecul acesta, de la nişte foşti deţinători ai puterii, sună ca o melodie a stupidităţii. Nu e grijă, nici dezamăgire; e, de fapt, ciudă. Actualei opoziţii, văzând felul de lucru, bâlbâiala noilor guvernanţi (nişte ageamii aproape desăvârşiţi), cum să nu-i vină să-şi dea cu pumnii în cap că a putut fi păcălită de astfel de începători?! Abia acum, limpezindu-se anume lucruri, şi-au dat seama perdanţii că domnul Boda i-a făcut, de fapt, domnului Iliescu o campanie electorală parcă menită "să nu iasă". Altfel, ce-l durea gura să promită şi el marea cu sarea?! Putea să mintă măcar la nivelul domnului Constantinescu, dacă nu mai mult...

O formă de dezamăgire trăiesc şi minerii, aşa sentimentali cum îi ştim. Păi să nu le pună trenuri la dispoziţie, când au şi ei chef să facă o excursie la Bucureşti, să "discute" puţin cu guvernul? E nemaipomenit! Mai mult chiar, târziu s-au prins că mustaţa domnului ministru Ciumara, la tratativele pentru indexarea salariilor, "ascundea ceva". Le-a dat ce le-a dat, dar s-au umplut ziarele cu articole şi "analize", reluate la radio şi televiziune, astfel că toţi au aflat şi ce salarii au, şi cât de nerentabili sunt, şi că ne-ar costa pe jumătate dacă am aduce cărbunele din import! Acum, când toţi ceilalţi muncitori din ţară ştiu că strâmtorarea e şi pentru că trebuie să plătească, din puţinul lor, "birul pe minerit", minerilor nu le e chiar la îndemână. Îşi dau seama că sunt priviţi chiorâş de toţi, că şi-au ridicat în cap toată ţara. Poate să mă înşel, dar mi se pare că nereuşita eliberării lui Miron Cozma, precum şi pretenţia guvernului de a aplica şi la Petroşani legile de la Bucureşti, a aruncat Valea Jiului într-o neagră depresie.

Dacă dezamăgirile, cel mai frecvent, au drept cauză nedreapta (nelegala) împărţire a bunurilor, nu de puţine ori ele sunt cauzate şi de mândria lezată. Militarii şi cei ce şi-au pus speranţa în rapida noastră admitere în NATO şi în Uniunea Europeană, sunt acum în suferinţă. Nici de data asta să nu se repare nedreptatea istorică de la Yalta, nici acum să nu se recunoască extraordinara "poziţie strategică" a ţării noastre?! Mulţi dintre decepţionaţi au început deja să se întrebe dacă nu cumva NATO este altceva decât, obişnuit, se crede. Bineînţeles că marea masă a cetăţenilor, străini de problemele de strategie militară, când se întreabă, rar, o fac precum coana Eftimiţa ("Ce pricopseală o fi, soro, şi NATO ăsta?"). Cum însă generalul Degeratu nu dovedeşte talentul Conului Leonida în a da explicaţii, bieţii oameni rămân în dubiu. Ştiu ei că nici când au fost cu turcii la asediul Vienei, nici când s-au dus cu nemţii până la Stalingrad, nici cu ruşii până în munţii Tatra, n-a fost nici o "pricopseală", măcar că armata română şi-a făcut totdeauna datoria. Poporul, neiniţiat, multe nu pricepe; dar că de la Burebista la Babiuc e cale lungă, asta o pricep cu toţii...

Există multe decepţii reale, după cum sunt şi multe trucate. Multe dintre acestea din urmă par să facă parte din practica politică. La conferinţa naţională a PDSR, domnul Meleşcanu, din orice unghi ar fi fost privit, părea dezamăgirea în persoană: Partidul refuza "schimbarea"! Fostul ministru de Externe arăta ca şi când abia atunci a avut revelaţia cârdăşiei în care se afla, ca şi când în clipa aceea, pentru prima dată, şi-a văzut ciracii! Poţi, cred eu, să joci cartea naivităţii până la adânci bătrâneţi, dar pe cont propriu, vorba lui Petre Carp, "ca particular". Socotesc însă că un om politic, chiar specializat în "externe", este obligat să-şi cunoască partenerii politici cât mai exact, în special pe dinăuntru.

Din experienţă în experienţă, ţara continuă să funcţioneze în pagubă. Explicaţia este etalată, zilnic, la televizor. Incompetenţa, necinstea, sfidarea legii şi, mai ales, prostia se lăfăie pretutindeni. Ce poate să spună omul de rând? El are bun-simţ şi nu e ca noi, "intelectualii", capabil să se prefacă. Dacă l-am auzit la televizor pe domnul Gavra, că vestea despre cele petrecute la Madrid "ne cuprinde la modul prozaic", mă abţin să comentez; zic, cel mult, că domnia sa vorbeşte "adânc"... Dacă domnul senator Ticu Dumitrescu scrie în "România liberă" (din 3 mai a.c.), referitor la dimensiunile economiei subterane, următoarele: "Dacă adunăm aceste calcule şi estimări, rezultă cifre care îngrozesc şi abia mai pot să încapă în limite matematice!", ce concluzie pot să trag decât că, probabil din cauza politicii, s-a stâlcit până şi matematica, dacă ea, ştiinţa cifrelor, a ajuns să nu le mai încapă!

Tot într-o "Românie liberă" (7 februarie '97) citesc ceva scris de domnul Octavian Paler, care mă pune pe gânduri. Domnia-sa scrie că perşii, "după înfrângerea de la Salamina, au bătut marea cu vergile". Încep să fiu îngrijorat, nu pentru că este inexact, ci pentru că radio este nelogic. Este ştiut că, după o bătălie pierdută, prima grijă e s-o iei la sănătoasa, eventual să mai strângi câte ceva din ce se mai poate aduna. Eschil afirmă că, după bătălia de la Salamina, "Marele Rege", Xerxes, "îşi sfâşia hainele şi urla de disperare"; şi e mai logic ce spune grecul. Cu toată consideraţia ce-o am pentru domnul Paler, nu pot avea pentru afirmaţia domniei-sale decât mari rezerve. Era cu totul altceva dacă aş fi citit că domnul Vadim Tudor susţine că, după bătălia de la Călugăreni, Sinan Paşa ar fi scuipat, cu năduf, Neajlovul. Pe dânsul îl înţelegeam. "Patriotismul", de când există, a cerut sacrificii; aproape totdeauna de la adevăr. Neştiindu-l însă pe domnul Paler "patriot" de profesie, iată-mă şi pe mine printre dezamăgiţi; sincer, nu găsesc meserie mai puţin onorabilă ca aceea a aranjatorilor de istorie. Xerxes, e drept, a fost un infatuat, chiar până la demenţă, dar asta la început, când venea în fruntea imensei sale armate. Dar după Termopile şi după Salamina a mai prins ceva la cap, s-a grăbit să-şi regăsească Asia. Celebra faptă cu biciuirea Helespontului s-a întâmplat la început, după ce l-a crăpat în două pe nefericitul fiu al regelui lidian Pithius, doar pentru ca să-şi arate puterea şi ca să dea "Europei" o mostră de civilizaţie asiatică; cunoaştem...

Oamenii, e-n firea lor, au slăbiciuni şi decepţii. Cei aflaţi în sfera politicului nu numai că nu fac excepţie, dar sunt chiar cei mai expuşi acestui fenomen, căci nu există spaţiu mai bântuit de amăgire decât politica. Asta nu înseamnă că celelalte domenii, de la etică până la ştiinţă, de la ezoterism până la praxis, n-au şi ele destule exaltări sfârşite în resemnare sau lamentabil. Ce e trist e că sunt depresii mai mari ca orice infatuare. Pare nedrept.

În ce mă priveşte, marea mea decepţie tot intelectualii rămân. Dar despre aceasta vom mai vorbi.

Constantin IORGULESCU

ROM-ANIADA SAU IMAGINEA ROMÂNIEI ÎN LUME...

Această fotografie a apărut în revista "Der Spiegel" (nr. 34/1996, pag. 38), cu următoarea legendă: "Emigranţi din România: mizerie şi degradare".

TALMUDUL

"Eu nu sunt cetățean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani."

Rabinul Stephen S. Weise

15. CONȚINUTUL TALMUDULUI (6)

Ultimul ordin al Talmudului (al șaselea) este intitulat *Teharot* - **Lucrurile vrednice.** Ordinul conține 12 tractate.

Prescripțiile conținute de acest Ordin sunt, cu excepția primului tractat, obligatorii numai pentru preoții care oficiază în sanctuar și pentru persoanele care vin în contact cu obiectele sfinte. Limitarea domeniului de aplicare a prescripțiilor a influențat structura tractatelor care alcătuiesc această parte finală a Talmudului. Numai primul tractat este complet, în sensul că este alcătuit atât din *Mișna* cât și din *Ghemara*, restul tractatelor neavând decât *Mișna*, adică numai partea normativă, nu și pe cea interpretativă. La acest aspect se mai adaugă și faptul, de care se pare că autorii Talmudului au ținut seama, că Templul, centru spiritual al cultului mozaic, nu mai exista la data la care au fost elaborate prescripțiile cu privire la funcționarea lui. El căzuse pradă flăcărilor odată cu distrugerea Ierusalimului de legiunile lui Titus și existau puține perspective ca să fie reclădit într-un viitor apropiat, ceea ce însă nu a însemnat pierderea încrederii în împlinirea legământului lui Dumnezeu făcut cu poporul evreu. În sufletele evreilor, în cele mai grele momente din istoria lor, credința în venirea lui Mesia *"cel promis"* s-a păstrat vie. Atunci Templul va fi reclădit și ritualul jertfelor reluat, dar cursul vieții va fi fundamental diferit față de trecut. Sub domnia lui Mesia nu vor mai exista deosebiri între ceea ce este vrednic și bun și ceea ce este nevrednic și rău. Viața oamenilor se va desfășura în deplin acord cu imperativele divine și, ca urmare, altele vor fi normele care vor guverna ritualul. O explicație pentru caracterul limitat la relatările istorice privind funcționarea serviciului religios în Templu.

Pentru partea permanent actuală a ultimului Ordin al Talmudului, autorii ei au folosit ca sursă de inspirație cea de a treia carte a Pentateuhului - *Leviticul*, îndeosebi capitolele 11-15. Prin această referire, autorii Talmudului au urmărit să-i protejeze pe evrei în general și pe cei care se îndeletnicesc cu funcționarea sanctuarului în special de influențele cultului morților, cultului animalelor și de practicile sexuale inspirate din viața religioasă a popoarelor cu care, prin situația geografică, evreii se găseau într-un strâns contact. De altfel, titlurile capitolelor din *Levitic* folosite ca sursă de inspirație sunt concludente: Cap. 11 - *"Animalele curate și necurate"*; Cap. 12 - *"Curățirea femeilor după naștere"*; Cap. 13 - *"Lepra la oameni și pe veșminte"*; Cap. 14 - *"Curățirea leprei"*; Cap. 15 - *"Rânduială pentru curățirea bărbaților și a femeilor"*.

Pentru evrei problema sănătății și, în strânsă corelație cu aceasta problema curățeniei, a higienei, este o problemă de ritual, deci îndatoriri cu caracter religios. Grija pentru sănătatea trupului este considerată la fel de importantă ca și grija pentru sănătatea sufletului. Talmudul interzice ca un evreu să se stabilească într-o localitate care nu are baie publică. (Interdicția a fost formulată într-o perioadă când dotarea locuințelor particulare cu băi era o raritate). De asemenea, sunt formulate recomandări obligatorii despre modul cum trebuie făcută baia. Baia în apă fierbinte trebuia urmată de o baie în apă rece; *"corpul trebuie întărit și oțelit ca fierul"*. Spălatul pe mâini era obligatoriu imediat după deșteptare, înainte și după fiecare masă, înainte de rostirea rugăciunii, ca și înaintea tuturor actelor rituale. Cadavrele, relațiile sexuale, menstruația, nașterea, dintre animale în primul rând porcii, bolile de piele, sunt considerate stări de fapt impure. Acela care este confruntat cu astfel de situații trebuie să se supună unei ceremonii de purificare în sinagogă. Femeia este considerată impură și nu are voie să întrețină relații sexuale timp de patruzeci de zile după nașterea unui fiu și optzeci de zile după nașterea unei fiice. În conformitate cu prescripțiile biblice, la opt zile după naștere, copiii de sex masculin trebuie circumciși. Actul este considerat ca o jertfă adusă lui Iahve, întărindu-se astfel legământul dintre om și Dumnezeu. Cum însă această practică era întâlnită și la egipteni, antiohieni, fenicieni, sirieni și arabi, se poate considera că ea este, în primul rând, o măsură sanitară.

În multe privințe, Talmudul îndeplinește funcția de tratat de medicină de casă și abia apoi de carte de religie. În esență, el reprezintă un îndrumar enciclopedic pentru poporul evreu. Ca și cele mai multe popoare mediteraniene, și mentalitatea evreilor din perioada elaborării Talmudului a fost dominată de nenumărate superstiții medicale. Multe dintre acestea și-au făcut loc în Talmud. Cu toate acestea, în *Ghemara* babiloniană se găsesc remarcabile descrieri anatomice ale esofagului, laringelui, traheii, creierului și organelor genitale. De asemenea, unele boli, ca tumorile pulmonare, ciroza ficatului și multe altele, sunt descrise corect. Rabinii au constatat că infecțiile se transmit prin muște și prin vesela nespălată. Dar acest bagaj de cunoștințe corecte este amalgamat cu formule pentru invocații magice prin care pot fi îndepărtați demonii.

1. ***Nidda*** **- Menstruația** (tractatul conține 10 capitole, cu referire la *Levitic* 15, 19 - 33, în sensul: *"De va avea femeia curgere de sânge care curge din trupul său, trebuie să stea șapte zile pentru curățirea sa. Tot cel ce se va atinge de ea necurat va fi până seara..."*).

Principalele probleme abordate în acest tractat sunt începutul și durata menstruației, necurățenia lehuzelor evreice și a femeilor păgâne și apariția semnelor pubertății.

2. ***Kelim*** **- Uneltele** (Tractatul conține 30 de capitole, cu referire la *Levitic* 11, 33-35).

În acest tractat este formulată un soi de introducere pentru conținutul întregului Ordin, o introducere în care sunt specificate felurile și gradele de manifestare ale impurității. În mare, există trei grupe de cauze care-l fac pe cineva inapt pentru a oficia în Templu: contactul fizic cu cadavre, contactul cu anumite animale (animalele impure specificate în capitolul 11 din *Levitic*) și anumite defecțiuni anatomice sau fiziologice. În mod amănunțit sunt specificate împrejurările în care anumite obiecte de uz curent devin impure sau pot fi suspectate de impuritate. În partea finală a tractatului sunt enumerate treptele de sfințenie în Israel și extinderea domeniului aferent Templului.

3. ***Ohalot*** **- Corturile** (Tractatul conține 18 capitole, cu referire la *Numerii* 19, 14-22, în sensul: *"Iată legea: De va muri un om într-o casă, tot ce va intra în casa aceea și câte sunt în casă vor fi necurate șapte zile..."*).

Prin termenul de *"cort"* este înțeleasă impuritatea pe care un cadavru o transmite persoanelor care se găsesc în același *"cort"* sau sub același acoperiș cu cadavrul.

4. ***Negaim*** **- Lepra** (Tractatul conține 14 capitole, cu referire al capitolul 13 din *Levitic*).

Cei care stabilesc existența unui caz de lepră sunt preoții. Textul Vechiului Testament este clar în acest sens: *"Grăit-a Domnul cu Moise și cu Aaron și le-a zis: De se va ivi la vreun om pe pielea trupului lui vreo umflătură, sau bubă, sau bășică, sau de se va face pe pielea trupului o rană ca de lepră, să fie adus la Aaron preotul sau la un preot din fiii lui"*. După diagnosticarea bolii, bolnavii sunt izolați de restul comunității, iar casele și veșmintele lor considerate focare de infecție. După vindecare este prescrisă o *"purificare"* specială și aducerea unei jertfe care consfințește dreptul persoanei respective de a fi reprimită în sânul comunității de care fusese izolată.

5. ***Para*** **- Vaca** (Tractatul conține 12 capitole, cu referire la capitolul 19 din *Numerii*, capitol intitulat *"Porunca despre junica roșie și apa curățirii"*).

Tractatul descrie felul în care trebuie jertfită *"junica roșie"*, cum este pregătită *"apa de purificare"* cu cenușa animalului jertfit și desfășurarea ceremoniei *"stropitului purificator"*.

6. ***Teharot*** **- Lucrurile utile**, eufemism pentru cei cu cusururi (Tractatul conține 10 capitole).

Prescripțiile sistematizate în acest tractat se referă la modul de a proceda cu mâncărurile și băuturile care au fost în contact cu obiecte impure.

7. ***Mikwaot*** **- Scufundările purificatoare** (tractatul conține 10 capitole, cu următoarele referiri la texte din Vechiul Testament: *Leviticul* 14, 8 și 15, 12-14 și *Numerii* 31, 23).

Scufundarea în apă, cu care se încheie orice *"ceremonial purificator"*, trebuie făcută cu apă adecvată acestui moment solemn. Ea trebuie să provină fie dintr-un izvor curgător, fie dintr-o cisternă cu capacitatea de minimum 40 de *"sea"* (un *"sea"* măsurând în jur de 13 litri).

8. ***Machișirin*** **- Ceea ce este susceptibil de a deveni impur** (Tractatul conține 6 capitole, cu referire la *Leviticul* 11, 34 și 38).

Alimentele în stare solidă și uscată devin impure numai după un contact cu ceva impur, dacă în prealabil au fost înmuiate cu anumite lichide.

9. ***Sawim*** **- Cei afectați de scurgeri** (Tractatul conține 5 capitole, cu referire la capitolul 15 din *Levitic*).

Bărbații și femeile care suferă de scurgeri sunt considerați impuri.

10. ***Twul jom*** **- Cel scufundat în aceeași zi** (Tractatul conține 4 capitole, cu referire la capitolul 22 din *Levitic*).

Cel care a făcut în cursul zilei o baie cu scufundare, dar care conform prescripțiilor ar fi trebuit să fie făcută abia după apusul soarelui, este parțial impur. Pe lângă tema enunțată în titlu, tractatul subliniază obligativitatea îndeplinirii întocmai a prescripțiilor rituale, nefiind admise interpretări care le afectează sensul originar.

11. ***Jadajim*** **- Mâinile** (Tractatul conține 4 capitole).

Pornind de la problema necurățeniei mâinilor și curățirea lor prin vărsare de apă, tractatul abordează o problemă cu adevărat talmudică: dacă și atingerea textelor sfinte poate fi prilej de maculare a mâinilor. În continuare este discutată problema Canonului biblic în viziunea Școlii de la Iamnia, precum și înlăturarea lui Gamaliel II de la conducerea Școlii și înlocuirea lui cu Elsar, fiul lui Asarjas. În partea finală este analizată deosebirea dintre farisei și saduchei.

12. ***Uksin*** **- Cozile fructelor** (Tractatul conține 3 capitole).

Cozile fructelor, cojile și sâmburii transmit defectele de care sunt atinse fructele și invers. Această constatare nu se bazează însă pe un text biblic, ci pe o observație făcută de Maimonide.

Acest ultim tractat, considerat ca unul dintre cele mai dificile încheie Talmudul cu un capitol închinat *"făgăduinței unei păci eterne"*.

*

Cu un scurt citat din textul acestui ultim Ordin încheiem prezentarea sumară a conținutului Talmudului. Textul se referă la elementele vitale care participă la actul zămislirii unui om.

Maeștrii noștri ne învață: Trei sunt elementele care participă la zămislirea unui om: Dumnezeu, lăudat fie El, tatăl și mama sa. De la tată are materia albă din care se formează oasele, ligamentele, unghiile, creierul și albul ochilor. De la mamă are materia roșie din care se formează carnea, părul și pupila ochilor. Iar Dumnezeu, lăudat fie El, îi dăruiește spiritul, sufletul, expresia figurii, vederea ochiului, auzul urechii, vorbirea gurii, mersul piciorului, judecata și înțelegerea. De îndată ce a sosit vremea ca omul să părăsească această lume, Dumnezeu, lăudat fie El, își ia înapoi partea sa. Partea pe care a dobândit-o de la tată și mamă le-o lasă lor. Rab Pappa spunea: Varsă sarea și azvârle carnea la câini! ("Sarea", în acest proverb, este simolul sufletului. Un corp fără suflet nu prețuiește nimic).

*

Fără îndoială că simpla enumerare a Ordinelor și Tractatelor Talmudului nu poate să ofere decât o palidă imagine a acestei opere de peste 6.000 de pagini *"in folio"* care conțin creația spirituală a unei perioade de aproape 1.000 de ani (450 înainte și 500 după Hristos), la elaborarea căreia și-au adus contribuția peste 2.000 de învățați din diferite țări, în special din Palestina și din Babilon. În ciuda acestor dificultăți, în următoarele capitole ale acestei prezentări ne vom strădui, ca din textul Talmudului, să urmărim trei teme permanent actuale: a) **morala talmudică,** b) **raporturile iudaismului cu celelalte popoare și religii, în special raporturile cu creștinismul,** și c) **importanța Talmudului pentru iudaismul contemporan.**

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

"ȘTEFAN VODĂ AL MOLDOVEI FOST-A PE LA NOI PRIN MUNȚI..."

Vlad PROTOPOPESCU

Mi se întâmplă uneori să primesc revista *Lumea*. O răsfoiesc cu oarecare nostalgie, aducându-mi aminte de vremurile când era singura cale de a mai ști ce se întâmpla prin lume. Într-unul din ultimele numere (7/96), am dat peste un interviu cu pitorescul domn Gelu Voican Voiculescu, despre politica Rusiei, care a avut darul să ridice unele semne de întrebare, la care sunt sigur că am alt răspuns decât Dsa, bazându-mă pe amintiri personale care cred că au o relevanță deosebită.

Dl. Voiculescu sublinia tradiția imperială bizantină, ai cărei moștenitori legitimi sunt românii, denunțând totodată mitul rusesc al celei de *a treia Rome*. Aceste afirmații nu sunt, așa cum bine observa Dsa, "simple construcții mentale sau speculații paradoxale". Principatele române nu "au preluat asupra lor misiunea imperială, considerându-se continuatoarele Bizanțului". În principiu, orice domnitor din "familia prinților și popoarelor prezidate de Împăratul Bizantin" putea prelua misiunea imperială, după căderea Țarigradului. Domnilor români însă le-a fost *transmisă, în mod formal*, de către Împărații bizantini, odată cu întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei și cu conferirea titlului purtat de Domnii români până la 1830, de "Ion", numele Înaintemergătorului, ca o recunoaștere, îndrăznesc să cred, a "Cosmocrației" regilor daci (mult mai bine documentată decât ne lasă să înțelegem partizanii romanizării și exterminării dacilor) și creștinării lor de către Sf. Apostol Andrei, apoi prin proclamarea lor de către clerul constantinopolitan drept "diadohi" ai împăraților și protectori ai Ortodoxiei, odată cu transmiterea unor prerogative imperiale, ca dreptul de a sigila cu armele imperiale (vezi Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977, p. 59). *Numai domnii români* erau unși la Constantinopol cu tot ceremonialul împăraților și proclamați protectori ai Ortodoxiei.

Dl. Voiculescu considera corect creștinarea "sincronă cu însăși etnogeneza românilor", deși o nega doar cu o frază mai înainte: "Creștinismul a fost adus odată cu legiunile lui Traian, care, înainte de ocuparea Daciei, pacificaseră Palestina. Asta face ca românii să se fi născut creștini!". Care este legătura dintre "pacificarea Palestinei" și creștinarea Daciei?! Se încearcă iar umflarea balonului răsuflat că evreii sunt chiar mai autohtoni decât românii în Dacia? Dl. Voiculescu, se pare, aderă la vasta încercare de a crea o falsă memorie istorică a neamului românesc și ideea vechimii evreilor pe pământul Daciei, chiar înainte de așa-zisa "etnogeneză" a românilor, e o piesă centrală a acestei tentative, dacă nu chiar scopul ei. Insistența cu care se afirmă mereu că Țările Române erau "mici și nebăgate în seamă", că neamul românesc nu a avut niciodată o tradiție proprie, ci doar "influențe", că toată istoria Țărilor Române este un "efect" al combinațiilor marilor puteri, merge în aceeași direcție. Dar Apostolul Andrei a predicat în "Sciția" cu vreo treizeci de ani înainte de pacificarea Palestinei și cu vreo șaptezeci înainte de cucerirea Daciei de către Traian!

Ca să întărească și mai mult evidența moștenirii imperiale bizantine la români, Dl. Voiculescu introduce deodată o temă care, deși fascinantă în sine, îndeamnă la concluzii false. Anume "mandatul de *Cosmocrator*" al lui Ștefan cel Mare, "funcție importantă... preluată discret, de o monarhie minoră, nebăgată în seamă". Dl. Voiculescu își întemeia afirmațiile pe lucrările lui Vasile Lovinescu (*Monarhul ascuns*, Iași, 1992 și *Incantația sângelui*, Iași, 1993). Or, toate documentele istorice care ne stau la îndemână ne arată tocmai că puterile europene înțeleseseră la data respectivă că Moldova nu era deloc "o monarhie minoră, nebăgată în seamă", ci dimpotrivă, era în centrul atenției tuturor, care nu erau nebăgători de seamă la statutul imperial al Voievodului moldovean. "O, bărbat minunat... el este cel mai vrednic să i se încredințeze *conducerea și stăpânirea lumii*, și mai ales cinstea de comandant împotriva turcilor, cu sfatul și înțelegerea tuturor creștinilor, de vreme ce ceilalți regi și principi catolici își petrec timpul numai în trândăvii sau în războaie civile". Nici o discreție în panegiricul lui Dlugosz; Ștefan însuși era conștient că Moldova era "poarta creștinității" și că, dacă această poartă va fi fost pierdută, "toată creștinătatea va fi în mare primejdie". Domnul moldovean știa că mica lui Moldovă era atunci "un zid pentru întregul apus al Europei" și se angaja să răspundă înzecit "de câte ori veți avea nevoie și veți cere, dar numai împotriva păgânilor (musulmani)". Să nu uităm, atât Ștefan, cât și Vlad Țepeș, ca și mai înainte Mircea cel Bătrân, au fost abandonați în mod laș și criminal (ca în cazul lui Mihai Viteazul) de către cei pe care se angajau, cu toate modestele forțe ale țărilor lor, să-i apere! Contemporanii lui Ștefan au știut că era "eroul veacului său" (cum îl numea Cantemir). Ei au văzut în *Stephanus IIle magnus* pe *Atleta Christi*. Dezertarea "creștinătății" în lupta antimahomedană a fost cauza înțelegerii făcute cu durere în suflet de marele voievod, iar nu "intuiția vizionară" a "amenințării care se contura deja de la Răsărit, din partea marelui norod pravoslavnic", cum afirmă, cu o intuiție "geopolitic-esoterică" foarte actuală, Dl. Voiculescu. Pericolul de la Răsărit a existat deodată cu nașterea geologică a stepei eurasiatice, e adevărat, dar denunțarea neîncetată a pravoslaviei rusești se datorește "antisemitismului" ei. Dacă Ștefan a avut o intuiție vizionară, a fost cea a compromisurilor Occidentului, zis creștin, cu dușmanii Creștinătății, a regimului "capitulaților", la adăpostul cărora Occidentul și-a dat mâna cu turcii pentru exploatarea "raialelor", a "nesfintei" alianțe a regilor și împăraților cu marea finanță evreiască.

Vasile Lovinescu a avut și el viziunea unei continuități a tradiției dacice, pe care a urmărit-o cu perspicacitate în folclor, continuitate pe care am fost totdeauna înclinat să o admit ca de la sine înțeleasă (și pe care o afirmasem public la data respectivă). Mai speciose erau însă sugestiile lui Lovinescu că Ștefan cel Mare ar fi fost un cabalist, primind această funcție de la "noua organizație, mult mai secretă, a esoterismului în Occident" (Lovinescu, *Incantația sângelui*, p. 21), adică de la acei faimoși *Rose-Croix* (cumva, de la acel Occident care arăta deja simpatii, foarte "exoteric" politice și economice, pro-musulmane). Lovinescu plătea aici un tribut prea mare inspirației din René Guénon, un *sufi* declarat și anticreștin disimulat. Guénon avea cele mai schematice (și triviale) cunoștințe despre Bizanț. Pentru el, Imperiul creștin era doar Imperiul occidental, născut din uzurparea lui Carol cel Mare și a papilor, concepându-l chiar și pe acesta ca un fel de califat mascat, care și-a pierdut spiritualitatea odată cu întreruperea legăturilor cu centrele inițiatice sufite din Orient, prin distrugerea Ordinului Templierilor, al cărui rol constase, chipurile, doar în transmiterea acestor "influențe". Ortodoxia a fost un secret ferecat cu șapte lacăte pentru Guénon și când a avut oarece informații despre isihasm (de la Lovinescu) a insistat atât de mult asupra unei presupuse inspirații sufiste, reducându-l la simpla transmitere a unei "mantra", încât îi anula caracterul propriu creștin. Rugăciunea inimii este inima creștinismului, executarea poruncii divine "Slăvească-se numele Tău", căci "nu este sub cer nici un alt nume, dat nouă oamenilor, întru care să ne mântuim", "numele lui Iisus Hristos din Nazaret" (*Fapte* 4, 10-12). Creștinismul nu era pentru Guénon decât o "adaptare" a Tradiției Primordiale, una printre altele, devenită pură "religie exoterică" (însușindu-și locurile comune despre căderea în "dogmatism" operată de Constantin cel Mare), consunând foarte bine cu ecumenismele actuale.

Și acum ajung la chestiunea personală. Dl. Voiculescu discută interpretarea dată de Lovinescu unei icoane a Arhanghelului Mihail de la Biserica din Văleni (Neamț), în care Ștefan este reprezentat în mormânt, dar nu mort, între picioarele îngerului. Această icoană ar fi dovada că Ștefan era "monarhul ascuns", "șef al ierarhiei inițiatice". Toate ar fi fost bune și frumoase dacă Dl. Voiculescu nu ar fi introdus, deodată, un surprinzător ton religios, adăugând, ca de la sine, că Arhanghelul Mihail "este... patronul și *protectorul evreilor ca popor ales* al lui Dumnezeu" și mai ales dacă nu ar fi adăugat, tam-nesam, următoarele fraze: "În treacăt fie spus, asta dovedește de câtă ignoranță a dat dovadă Corneliu Zelea Codreanu, numindu-și organizația, în 1927, Legiunea Arhanghelului (sic!) Mihail, cunoscută mai târziu drept Garda de Fier. Deși desprinsă din mișcarea antisemită a lui A.C. Cuza, a continuat să-și mențină un pronunțat caracter antiiudaic. *O stângăcie profană mai mare nici că se putea concepe...*" (subl. n). Contextul afirmației ar putea sugera că aceasta era și părerea lui Vasile Lovinescu, ceea ce e departe de a fi cazul.

L-am cnoscut și eu pe Vasile Lovinescu. Am avut chiar privilegiul să discut cu el semnificația icoanei în chestiune și multe probleme ale supraviețuirii tradiției dacice. Ceea ce mi-a spus Vasile Lovinescu *mergea în cu totul altă direcție*. E adevărat că adesea nu îl urmam în unele păreri, care mi se păreau hazardate. Eram deranjat, de pildă (ca nepocăit oltean ce mă aflu), de emfatizarea unui "moldovenism" de tip sadovenian, văzut oarecum în afara contextului general românesc, amintind supărător de teoria rusească a "neamului și limbii moldovenești", cu supralicitarea unor influențe cabalistice și masonice în plămada acestui soi de "moldovenism". Vezi "Aspecte de simbolism inițiatic", în *Mitul sfâșiat*, despre activitatea antiunionistă a lui Neculai Istrati, despre care presupunea că a avut legături "pe plan ocult" cu un discipol al marelui cabalist Rabi Salman din Laadi, din Lituania, fiind de-a dreptul ucenicul acestuia!

Legătura mea cu Vasile Lovinescu, întinsă pe mulți ani, a început chiar după publicarea în "România Literară" (prin 1970) a unui fascinant eseu, nucleul a ceea ce avea să devină, după mai bine de zece ani, *Al patrulea hagialâc* (1981), o interpretare "hermetică" a *Crailor de Curtea-Veche*. Împărtășeam și eu fascinația pe care o parte însemnată a intelectualității românești o simțea pentru această "meditație mai gravă asupra ticluirii și aventurilor Ființei" din "această carte de înțelepciune, pe care un act de discreție și gust o disimulează sub grele catifele de pitoresc oriental", cum o numea "mai dreptul cinstitor a lumii lui Anton Pann" (și a lui Nenea Iancu!), Ion Barbu. Am trăit patruzeci de ani în atmosfera Curții Vechi.

Ceea ce surprindea, și nu chiar, în acel eseu, era o apologie nedisimulată (și tulburătoare în climatul epocii) a unei *loji a ramurii rusești* a Ordinului de Malta, al cărui Mare Maestru era însuși țarul, lojă care a funcționat secret în România, care avusese ca scop aducerea pe tronul României a "principelui străin" în persoana lui Serghie Maximilianovici de Leuchtenberg-Beauharnais (Romanovsky), fiul Marii Ducese Maria, sora țarului Nicolae I și a lui Maximilian de Leuchtenberg, fiul lui Eugène de Beauharnais, fiul vestitei Joséfine Bonaparte și fiu adoptiv al Micului Caporal, *propus de însuși Vodă Cuza*. Lăsând la o parte interpretările hermetice ale operei mateiene, cartea aducea date prețioase despre filorusismul unei părți a boierimii românești, exercitat prin felurite organizații oculte, dar insistând asupra *ortodoxiei* acestora, ecou târziu al Planului bizantin și Marii Idei de refacere a Împărăției de Răsărit, sabotate cu mare eficiență tocmai de acei *Rose-Croix*, deveniți azi promotorii "unității europene".

Puternice urme ale tradiției geto-dacice sunt desigur vizibile în folclorul, în obiceiurile, în portul, în însuși ethosul neamului românesc. Chiar ideea supraviețuirii, nici măcar atât de "ascunse", a unei *regalități cosmocratice dacice* (afirmată de Hasdeu, printre alții), e mai puțin hazardată decât s-ar crede și se bazează pe documente sigure, chiar dacă trecute constant cu vederea (chiar de către Hasdeu), minimalizate sau chiar ridiculizate. Moldoveanul Hasdeu o vedea în Oltenia! Așadar, i-am pus lui Lovinescu întrebarea ce părere avea despre legionari (despre care eu îmi formasem impresia că reprezentau cea mai autentică spiritualitate "dacică", pornind, ca și el, de la mult hulita *Dacia Preistorică* a lui Nicolae Densusianu) și asta la o dată (1971) când a vorbi despre legionari era încă pentru toată lumea o aventură destul de riscantă. Despre legionari se vorbea încă în termeni învăluiți. Și chiar și "dacomania" era atunci combătută cu o pasiune aproape religioasă (Dl. Voiculescu mi-a lămurit substratul ei!). Nu m-aș fi încumetat să-i pun această întrebare, dacă nu aș fi știut cu certitudine că simpatizase cu legionarii, că fusese primar al Fălticenilor în timpul "dictaturii legionaro-antonesciene" și că fratele său, Horia, binecunoscutul dramaturg, fusese legionar (notoriu). Cu atât mai mult, cu cât însăși icoana invita de la sine la o astfel de întrebare ("Noi am pornit de la icoană"!). Ei bine, mi-a răspuns (cu destulă emoție în glas) și Dumnezeu mi-e martor: "A fost ceva atât de românesc... nu a existat expresie mai profundă a sufletului românesc". Își "oculta" oare Lovinescu adevăratele păreri? Personal, nu am nici o îndoială. Nimeni nu a avut curajul să vorbească pe față despre legionari până la actele de curaj ale *Gazetei de Vest* și *Punctelor Cardinale*.

Arhanghelul Mihail "stătător înaintea tronului Treimii", "a fost odinioară mai mare neamului iudeilor, iar acum ajutor creștinilor", "rugător pentru sufletele noastre", spun cântările bisericești de la praznicele sale. Vrea oare Dl. Voiculescu să sugereze că însuși Creștinismul s-a făcut

(continuare în pag. 15)

marginalii

Editura "Anastasia" a inaugurat în vara aceasta o nouă colecție, "Anastasia pentru toți", alcătuită din cărți "de buzunar", al căror preț este lesne accesibil unui public foarte larg. Tematica este religioasă, oferind credincioșilor ortodocși răspunsuri nesofisticate la cele mai diverse probleme ale învățăturii și vieții creștine.

Colecția este concepută în mai multe serii: "Rugăciuni de folos la toată vremea", "Tainele credinței", "Viețile și pildele sfinților", "Viețile și minunile sfinților" etc. Fiecare serie are particularitățile ei grafice, aparițiile propunându-și să fie deopotrivă frumoase și folositoare, aducând o înnoire a cărții de acest gen în lumea românească, fără a sacrifica însă temeiurile tradiționale. Colecția stă sub binecuvântarea Î. P. S. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului.

Maica Domnului Îndurătoare. Cele mai puternice rugăciuni către Sfânta Fecioară, urmate de "Visul Maicii Domnului", cel dintâi titlu din seria "Rugăciuni de folos la toată vremea", a apărut deja în două înfățișări: **prima**, de un format ceva mai mare și în condiții grafice de excepție, cuprinde, după o utilă prefață ("Maica Domnului în lumina dreptei credințe"), câteva rugăciuni ale Sfinților Părinți (Efrem Sirul, Ioan Damaschin etc.), câteva scurte rugăciuni de obște, "Cinstitul Paraclis al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu", zece axioane, precum și textul apocrif cunoscut sub denumirea de "Visul Maicii Domnului" (vedenia Răstignirii), ținând de evlavia populară, dar fiind îngăduit și de Biserică; **a doua**, fără "Visul Maicii Domnului", are un format mai mic și o structură simplificată, începând cu rugăciunile de obște, continuând cu "Paraclisul..." și cu axioanele, pentru a se încheia cu trei rugăciuni ale Sfântului Antim Ivireanul.

În aceeași serie se înscrie și o mai extinsă culegere *Din rugăciunile Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Ungrovlahiei, ctitorul Mănăstirii Antim din București*, cuprinzând o scurtă interpretare a Rugăciunii Domnești (din *Învățătură bisericească*) și opt rugăciuni desprinse din faimoasele *Didahii* ale autorului, prelucrate toate pe înțelesul cititorului de azi (dar cu grija de a păstra și frumusețea de ansamblu a textului vechi), cu o prefață intitulată "Un sfânt dăruit neamului nostru". Amintim că **ANTIM IVIREANUL** (1650-1716), canonizat de Biserica Ortodoxă Română în 1992, este sărbătorit, ca sfânt ierarh martir, la 27 septembrie.

Rugăciunile săteanului dreptcredincios, altă cărticică din seria respectivă, începe cu o "Scurtă învățătură despre rugăciune", incluzând apoi rugăciunile de dimineață și de seară, rugăciunile meselor, precum și mai multe "Rugăciuni la felurite trebuințe" (avându-se în vedere universul și problemele specifice ale vieții rurale: nevoile oamenilor și ale animalelor domestice, neprielnicirile vremii etc.).

Rugăciunile copiilor, urmate de cele mai frumoase colinde, volumaș în format ceva mai mare, splendid ilustrat, are două secțiuni: una se intitulează "Eu, cărticica ta credincioasă..." (cărticica, personificată, îl însoțește și-l povățuiește pe copil de-a lungul unei zile întregi, învățându-l mai ales *când* și *cum* să se roage), iar cealaltă este rezervată colindelor de Crăciun (aici în număr de zece).

În seria "Tainele credinței" a apărut *Ce se întâmplă cu sufletul după moarte și cum poate fi el ajutat*, un rezumat al cărții în două volume, editate integral de "Anastasia" în 1993 și 1996, *Viața repausaților noștri și viața noastră după moarte*, lucrare a unui călugăr rus din secolul trecut, **PĂRINTELE MITROFAN** (versiunea românească aparținând vlădicăi Iosif Gheorghian). Această recentă versiune prescurtată, având în fruntea ei recomandarea lui Dumitru Stăniloae, învață, conform Tradiției, despre primele patruzeci de zile de după moarte (cu descrierea sumară a vămilor, cu viziunile iadului și raiului, cu judecata particulară) și despre cum pot mijloci cei de pe pământ, individual sau prin Sfânta Biserică, pentru sufletele mutate la cele veșnice și a căror stare poate fi încă îmbunătățită până la Judecata definitivă).

În seria "Viețile și pildele sfinților" a apărut *Minunata viață a Sfântului Ilie Proorocul*, iar în seria "Viețile și minunile sfinților" – *Chipul cel nefăcut de mână omenească al Domnului nostru Iisus Hristos*, fiind iminentă și apariția *Vieții Cuvioasei Teodora de la Sihla, Vieții Sfântului Voievod Martir Constantin Brâncoveanu*, precum și a unui volumaș dedicat *Sfinților doctori fără de arginți* (acestea toate fiind realizate de tânărul preot **FLORIN DINU**).

Să menționăm, în fine, și reeditarea la "Anastasia" a *Hărții și Ghidului mănăstirilor, schiturilor și așezămintelor monahale din România, cu moaște și icoane făcătoare de minuni*, avându-l ca autori pe d-nii **ION BĂCĂNARU** și **GHEORGHE IACOB** (ed. I: 1993; ed. a II-a: 1995; ed. a III-a: 1997).

Regretatului **VIRGIL MAXIM**, ce ne-a părăsit la începutul acestui an, i-au apărut, la Editura "Gordian" din Timișoara, două volume de proză memorialistică, sub titlul *Imn pentru crucea purtată* (și cu subtitlul: "Abecedar duhovnicesc pentru un frate de cruce"). Poetul cu sensibilitate isihastă, așezat în tradiția imnografiei mistice răsăritene (la volumul *Nuntașul cerului*, din care am și reprodus în ultimii ani două grupaje de versuri, ne-am referit în mai multe rânduri), se vădește de această dată a fi fost și un prozator înzestrat, atât în planul descrierii, cât și al analizei, cu o notație sigură a amănuntului esențial și cu vocația asumată a unui mărturisitor exemplar.

Cartea se deschide cu un Prolog semnat de pr. Ioan Negruțiu ("O idee străbate de la un capăt la altul această lucrare: asumarea conștientă a suferinței ca mijloc de purificare și oferirea ființei purificate lui Dumnezeu, ca jertfă de ispășire pentru păcatele neamului"; latura mistică a legionarismului s-a apropiat astfel, prin figuri ca ale lui Virgil Maxim sau Valeriu Gafencu, de "linia de viață spirituală propusă de Sfinții Părinți [...]. Dar de data aceasta **pustia** este realizată în temniță, sub lovituri de bici"), urmat de un Cuvânt înainte al d-lui Mircea Nicolau ("Virgil Maxim adoptă față de ținuta, pe care alții o numesc îndeobște eroică, modestia omului care niciodată nu s-a gândit să epateze pe nimeni și nici să-și întrețină conștiința de erou. Scopul său, dacă acesta poate fi numit un scop, a fost de a folosi duritățile pe care i le-a rezervat soarta ca pe un prilej de consolidare sufletească, și consolidându-i pe semenii lui odată cu el"), care mai semnează și o notă finală, așezată după postfața mai amplă a părintelui Liviu Brânzaș ("Cuvânt pentru o mare pledoarie", din care cităm: "Virgil Maxim – credincios profund, poet sensibil și luptător tenace deopotrivă – s-a dovedit fi, prin sufletul și viața lui, legionarul prin excelență. **Acolo unde este Virgil Maxim, acolo este Mișcarea Legionară.** Exemplul vieții lui este cel mai edificator argument împotriva basmului de speriat ignoranții despre legionarul «primitiv» și «violent». După lectura acestei cărți, orice român de bună-credință și cu simț moral va trebui să-și formeze o altă imagine despre omul legionar [...]. Virgil Maxim aparține categoriei morale legionare formate din suflete de esență superioară și profundă religiozitate, precum Corneliu Codreanu, Ionel Moța, Iordache Nicoară, Puiu Gârcineanu, Gheorghe Furdui, Valeriu Gafencu, Gheorghe Jimboiu, Ion Ianolide, Al. Virgil Ioanid și atâția alții, toți aceștia constituind chipuri și modele de trăire creștină autentică. Ei au îmbogățit, prin virtuțile și faptele lor, unii ajungând la jertfa supremă, fondul moral al acestui neam, primejduit tot mai mult de necredință și degradare spirituală [...]. În cerneala cu care s-a așternut pe hârtie această mare pledoarie în favoarea idealului legionar sunt stropi de sânge tânăr românesc, care a înroșit odinioară betonul infernalelor celule unde a fost torturat acest mărturisitor. Fie ca sămânța fericitei și îndelungatei sale jertfiri – cuprinsă în această mărturie care scoate din mormântul tăcerii o pagină din istoria eroismului românesc – să rodească plenar în sufletele tinerilor români domnici de lumină și de un alt destin pentru neamul românesc. Poate nu este departe ceasul istoriei când va apărea o nouă mare generație legionară. Căci un ideal care are ca temelie atâtea jertfe nu moare niciodată").

Volumul întâi (187 de pagini, plus ilustrațiile) se referă la perioada 1937-1948 (de la apropierea autorului, ca elev normalist, de Mișcarea Legionară, și până la începuturile prigoanei comuniste, venite în continuitatea celei carliste și antonesciene). "Aceste memorii – avertizează autorul – nu pot constitui un document *istoric* «oficial», de care să se folosească cercetătorii pentru a-și susține argumentațiile, afirmațiile sau tezele de doctorat, ci un document ***psihologic***, pentru că, mai înainte de toate și în afară de orice considerații, el prezintă procese de viață spirituală, «stări» și «stadii» de conștiință. Cel ce va voi să se folosească de ele, să intre mai întâi în «cămara sufletului său» și să se roage adânc Tatălui (Care vede toate în ascuns), ca să poată înțelege lucrurile cele ascunse" (p. 11). Dincolo de stările sale de conștiință și de evenimentele receptate prin ele, o seamă de figuri de neuitat capătă contur sub pana lui Virgil Maxim; predominantă este aceea a marelui martir al închisorilor comuniste de mai târziu, iluminatul Valeriu Gafencu, căruia îi este dedicat și finalul volumului (v. p. 179 și urm.).

Volumul al doilea (277 de pagini) acoperă cu precădere perioada 1948-1964, cu unele referințe și la ultimul sfert de veac al "experimentului comunist" (până în 1989). Sunt descrise experiențele zguduitoare din închisorile de la Târgșor (începutul "reeducării"), Jilava, Gherla, Văcărești și Aiud, existând referiri și la obsedantul Pitești, cu monstruosul caz Țurcanu. Noi figuri de excepție, surprinse în virtuțile sau în limitele lor omenești, ne trec pe dinainte: Istrate Micescu, Monahul Agaton (mai târziu: Daniil) Teodorescu (nimeni altul decât poetul Sandu Tudor), Constantin (Costache) Oprișan, evreii Weintraub, Litman, Rozin sau Benvenisti (există și un capitol intitulat "Evrei și «evrei»", p. 121 și urm., cu o listă a marilor "activiști" comuniști "tăiați împrejur", mulți dintre ei călăi direcți ai penitenciarelor, precum Nicolski, Pantiușa, Dulbergher, Koller, Zeller etc.), părinții Ioan Negruțiu, Ilie Țintă, Liviu Brânzaș sau Arsenie (Anghel) Papacioc (marele înduhovnicit de la Techirghiol), precum și mulți alții, nominalizați sau anonimi, notorii sau obscuri, "diavoli" sau "sfinți". Dialogurile sunt vii și pline de miez, viața palpită păstoasă, răscumpărată esențial, prin crezul transfigurator de suferință sau prin îndărătnicia umanului de a rezista propriei disoluții...

Pe ici, pe colo, în ambele volume, apar versurile (ale autorului sau ale altor deținuți, printre care, bineînțeles, Crainic și Gyr), ca niște sinteze lirice ale trăirilor și reflecțiilor învălmășite, surprinse în chiar taina genezei lor. Iată o mostră (Virgil Maxim): "Ca Iona în pântecele chitului/ zac în tine, mormântule, deși sunt viu.../ Și cuget la lucrurile din început și de acum,/ la cele trei zile după care, știu,/ voi fi redat vieții ca dintr-un sicriu!" (vol. 2, p. 62). Se vede, până la urmă, că Poetul a făcut doar un compromis circumstanțial cu proza narativă...

Poate că această mărturie testamentară a lui Virgil Maxim ar fi meritat o editare mai îngrijită; din păcate, Editura "Gordian" – ca și alte edituri neolegionare ("Majadahonda", "Buna Vestire" etc.) – nu-și poate depăși limitele amatoricești, păstrându-și totuși meritul de a fi dat o primă formă publică unei cărți ce-și așteaptă destinul cuvenit.

Editura "Kogaion", în colaborare cu Fundația Culturală "Buna Vestire", a scos un volum de 200 de pagini, intitulat *Legionarii noștri*, semnat de d-l **ION COJA** și pus sub

Răzvan CODRESCU

"ȘTEFAN VODĂ AL MOLDOVEI FOST-A PE LA NOI PRIN MUNȚI..."

(urmare din pag. 13)

vinovat de "stângăcie profană" luându-şi ca protector pe Arhanghel? Arhanghelul Mihail este considerat mai ales a fi păzitorul credinței ortodoxe şi luptător împotriva ereziei, "putere şi tărie şi împreună luptător al Împăratului contra limbilor vrăjmaşe şi cumplite", "zdrobind pe fiii Agarei" (adică pe musulmani). Împăratul este împăratul bizantin, nu încape îndoială. Prezența lui Ştefan Vodă în icoana discutată a Arhanghelului este perfect naturală şi nu implică nimic altceva decât o trainică tradiție populară despre marele voievod. Era urmaşul legitim al lui Constantin. Ne-am putea gândi că icoana reprezenta un discret manifest anti-otoman. Legendele populare despre îngerul care i se arăta lui Ştefan şi-l călăuzea în tot ce făcea (şi care e fără îndoială Arhanghelul), sau despre doi îngeri tranformați în moşnegi care îl inițiază pe Ştefan (fără îndoială Arhanghelii Mihail şi Gavriil), despre sfințenia lui Ştefan, despre influența unor "spirituali" asupra domnului (Daniil Sihastrul), despre "nemurirea" şi protecția sa continuă asupra Moldovei, abundă. Nici capetele de daci de pe icoană nu surprind. La vremea lui Vasile Lupu, Dacia şi dacii îşi refăcuseră intrarea în geopolitică, fie şi numai prin umaniştii italieni sau polonezi. Aceştia văzuseră şi Columna, şi falnicele statui ale dacilor de pe Arcul lui Constantin. Peste nu puțină vreme, Nicolae Costin avea să scrie în *Letopisețul* său, conceput ca o încheiere a operei neterminate a tatălui său, cum din Iafet, prin Gomor, se trag sarmații, geții şi dacii, "de unde suntem noi moldovenii".

Corneliu Codreanu se încadra deci perfect în această tradiție adânc populară, *dacică* şi *creştin-ortodoxă*. Şi mai era şi Moța, ieşit împreună cu atâția viteji la ascultarea "cornului mândru triumfal al craiului Decebal" din viziunea eminesciană, din trunchiurile vrăjitului codru - cetate al Sarmizegetusei! "Căci la sunetul de corn / Toate-n viață se întorn"...

Să fi constat "stângăcia lui profană" în aceea că nu a vrut să lase Moldova lui Ştefan să devină "suportul" (economic şi financiar) al influențelor "ierarhiei inițiatice oculte"? Că a desferecat pe acei "şoimi viteji, războinici mulți" închişi în trunchiurile codrilor milenari din Vrancea, din Apuseni, din Maramureş, dărâmați fără milă de Moritz Horn, emisarul băncilor din Budapesta care obținuseră monopolul distrugerii codrilor româneşti? Aceleaşi bănci care exercitau, prin trusturile arendăreşti ale faimosului Mochi Fişer, monopolul exploatării coloniale a latifundiilor boierilor absenteişti "europeni" (şi masoni), ce aruncau cu nonşalanță sudoarea supuşilor lor pe mesele verzi ale cazinourilor din progresistul Occident şi mai ales în seifurile marilor dinastii bancare evreieşti... Vezi aici cartea *Amintiri şi gânduri...* a lui Henri H. Stahl, care numai de legionarism nu poate fi acuzat!

Că această "ierarhie" a încercat şi a reuşit să-şi creeze "suporturi" în vastele şi greu accesibilele spații răsăritene, în care s-au împotmolit pe rând armate uriaşe, este perfect ilustrat de istoria (bine documentată) a Khazarilor. Acolo s-au copt, concomitent, şi bolşevismul, şi sionismul. Khazarii convertiți la iudaism, fără nici o picătură de sânge semitic, au furnizat cadrele cele mai de nădejde ale bolşevismului şi sionismului, ca şi ale marii finanțe internaționale. Iudaismul lor este una dintre marile farse ale istoriei. Un amănunt "picant" este că mitul celei de *a treia Rome* s-a copt şi el tot în mediile ereziei *iudaizanților* care a bântuit Rusia secolului XV. De origine vlaho-bulgară (bulgarii dezvoltaseră legenda Târnovei ca "bastion de refugiu al Imperiului" în condițiile declinului Bizanțului copleşit de turci), el a fost preluat de pocăitul iudaizant Feodor Kurițîn, mare demnitar rus (autor şi al celebrei *Skazanie o Drakule Voivode*), intrat în monahism cu numele de Filoftei şi care urmărea probabil să-şi spele păcatele propunând țarilor modelul unei autocrații fără precedent în Bizanț (vezi discuția la Matei Cazacu, *L'Histoire du Prince Dracula en Europe Centrale et Orientale* [XVe siècle], Genève, 1988, pp. 78-79). În realitate, mitul a jucat un rol minor în politica Rusiei. Chiar şi Ivan cel Groaznic declara că nu are nici o pretenție la "împărăția întregului Univers", cum sublinia Dimitri Obolenski în *The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe 500-1453*, London, 1971, p. 115. Mitul a fost utilizat local pentru întărirea autorității prinților moscoviți asupra "pământurilor ruseşti", ca o revendicare, pe seama Moscovei şi dinastiei Rurikizilor, a moştenirii Rusiei kieviene, contra pretențiilor dinastiei polono-lituaniene a Iagelonilor şi contra hanilor tătari mahomedani şi (de ce să nu recunoaştem?) ca o protecție a creştinilor ortodocşi oprimați de turcii mahomedani. Țarii ruşi, mai ales de la Petru cel Mare, au preferat să se prezinte ca membrii ai "societății statelor suverane europene". Țarul s-a mulțumit doar cu titlul de *Imperator Vserussky*. Dominanta politicii ruseşti a fost teoria occidentală a "echilibrului puterilor" şi a fost aproape concomitentă cu renunțarea de către Habsburgi la orice pretenții universaliste. "Cezaropapismul" țarilor îşi are originea în luteranism şi nu la Bizanț (unde, de altfel, nu a existat niciodată). Țarii au manifestat mereu o rezistență față de pretențiile slavofililor că Imperiul creştin rus era ceva unic şi inimitabil. Că bolşevismul nu are nimic de a face cu un presupus "mesianism rusesc" a fost prea bine arătat de Soljenițîn (şi de atâția alții). Ceea ce transpare pe sub aceste "denunțări" ale imperialismului rusesc este *ura neîmpăcată împotriva Ortodoxiei*, care trebuie încărcată cu toate vinile lumeşti şi împotriva căreia trebuie creat şi menținut un sentiment de constantă aversiune. Acesta este, clar, un semn al timpurilor.

ION COJA

LEGIONARII NOȘTRI

următoarea parafrază: "Sunt român şi nimic din ce este românesc nu-mi este străin". Într-o bine articulată prefață ("Câteva preliminarii"), autorul îşi precizează, de altfel, poziția principială față de materia tratată; este singurul text nou, celelalte fiind ceva mai vechi şi apărute, integral sau doar parțial, în diferite publicații periodice, nu întotdeauna dintre cele mai onorante ("Totuşi iubirea", "Cronica română", "Vremea", "Dilema", "Oglinda" şi chiar "România Mare"); ce-i drept (nu e o scuză, ci doar o motivație!), autorul a făcut publice pe aceste căi texte pe care, nu o dată, alte reviste au refuzat să i le publice (sau i le-au publicat trunchiat, cum a fost cazul "Dilemei").

Dar să-i dăm cuvântul chiar d-lui Coja: "Pentru mine, legionarii sunt un capitol de istorie. Mă gândesc la perioada interbelică nu foarte diferit de cum mă gândesc la disputa dintre liberalii şi conservatorii de pe vremea lui Eminescu, sau la luptele dintre Cantemireşti şi Racovițeşti ş.a.m.d. [*Atâta doar că acestora din urmă d-l Coja nu le poate face vizite, precum venerabililor legionari care l-au ajutat "să se documenteze"...* – n. R. C.]. Adică mi-e greu să mă angajez cu simpatii partizane [...]. Despre legionari ni s-au spus atâtea minciuni că, de le-aş fi crezut, ar fi însemnat să facem din ei capitolul cel mai ruşinos nu doar din istoria neamului românesc, ci şi din istoria speciei om! M-au bucurat toate dovezile [*la care autorul – născut în 1942 – a ajuns relativ târziu* – n. R. C.] din care rezulta că legionarii n-au fost acei criminali fără pereche de bestiali, de siniştri, de inumani! M-am bucurat, mai întâi ca om, că legionarii, oameni şi ei, nu sunt atât de ne-oameni cum ne-au fost dintotdeauna prezentați! **Homo sum et nihil humani a me alienum puto**! [...] Cu atât mai mult, ca român, pot şi trebuie să spun la fel: **Romanus sum et nihil romani a me alienum puto**! [...] Îmi asum integral condiția de român, deci şi istoria neamului meu, cu bune şi cu rele [...]. Îi simt de-ai mei şi pe legionari, şi pe comunişti, şi pe liberali, şi pe țărănişti, şi pe masoni, şi pe social-democrați, ca şi pe toți cei ce au făcut vreodată umbră pământului românesc [...]. Cât am putut, i-am cercetat pe fiecare, cu nădejdea de a descoperi o fărâmă de gând ori de gest însemnat de Dumnezeu cu năzuința de mai bine pentru neamul nostru românesc. Cui i-aş putea refuza nădejdea şi intenția de a face mai bine acestui pământ, acestui neam?... Evident, nimănui! [...]

Am fi naivi dacă în toată această urâtă poveste a calomniei şi minciunii antilegionare am vedea numai disputa ideologică, între democrație şi totalitarism, între stânga şi dreapta, între internaționalism şi naționalism etc., etc. Adversitatea față de legionari este la libera alegere a celui care gândeşte altfel. Cum a fost cazul tatălui meu, bunăoară, de la care n-am moştenit nici cea mai mică disponibilitate pentru radicalismul şi «fundamentalismul» legionar. Dar nici nu l-am auzit bătând câmpii împotriva legionarilor! Astfel că adversitatea sau non-aderența nu justifică în nici un fel minciuna, calomnia, dezinformarea sistematică practicată cu atâta nonşalanță de majoritatea adversarilor de care au avut parte legionarii. De aceea, o bună parte, cea mai însemnată, din efectivele opoziției antilegionare şi din acțiunile acesteia, prin scopul şi mai ales prin efectele dobândite, este **antiromânism** şi nimic mai mult sau mai puțin! [...] Fenomenul legionar este, în modul cel mai evident, expresia unei trăiri, a unei experiențe, a unei reacții strict româneşti [...] Cu un instinct pe care numai vechimea pe scena istoriei ți-l poate da, românii au privit cutremurați semnele «erei noi». Mişcarea Legionară a fost şi ea un răspuns, românesc, la problema cu care istoria a confruntat omenirea în acest secol: ideea bolşevică. Acest răspuns românesc are mai multe componente, mai multe articulații; una dintre ele este Mişcarea Legionară [...] Esența anticomunismului românesc a fost de natură naționalistă, intuind şi înțelegând funcția distructivă, antinațională, a ideii bolşevice. De aici trebuie să pornească orice încercare cinstită de a înțelege Mişcarea Legionară. Nu este decât în legea elementară a lucrurilor ca antiromânismul, atât de activ în acest secol, să lovească mereu în Mişcarea Legionară, să facă din ea ținta unor diversiuni şi înscenări criminale. Dimensiunile diversiunii antilegionare sunt semnificative pentru amploarea forțelor puse în mişcare de antiromânismul sistematic căruia avem a-i face față în ultimii ani!".

Odată stabilit acest "diagnostic", d-l Coja observă, cu o mirare mai degrabă retorică, faptul că legionarii, de aproape trei sferturi de veac încoace, au fost şi sunt loviți din *toate* părțile! Întregul politicianism antinațional şi anticreştin, indiferent de formele pe care le îmbracă, trăieşte cu obsesia legionară. Legionarismul a fost şi pare să fi rămas spaima oricărei lichele, autohtone sau venetice, ce-şi urmăreşte interesele în batjocura față de neam şi de tradiție. Când domnia lichelelor se va încheia, ipotetic vorbind, numai atunci România, chiar de nu va fi legionară, se va exorciza de *legionarofobia* acestui veac al tuturor trădărilor. Până atunci, legionarismul va fi receptat, invariabil, ca o oglindă în care ticăloşii disperă că s-ar putea privi...

În deschiderea cărții sale (apărute la chiar 70 de ani de la întemeierea Legiunii Arhanghelul Mihail), d-l Coja pune la îndemâna celor de bună-credință, dar ignoranți prin forța împrejurărilor, un rezumat inteligent din *Cărticica şefului de cuib*, menit să evidențieze înaltul ideal moral pe care Corneliu Codreanu şi-a aşezat cândva mişcarea sa de apărare şi regenerare națională.

Urmează o seamă de articole şi scrisori cu caracter polemic, vizând mai ales acele aspecte ale legionarismului pe care adversarii au încercat să le exagereze sau să le mistifice cu predilecție: cazul Iorga, aşa-zisul "antisemitism", raporturile cu nazismul (şi fascismul în genere). Printre scrierile proprii se întrețes şi interesante pagini documentare, puțin cunoscute publicului larg. Toate demersurile sunt făcute strict în numele "adevărului istoric" şi pentru "exacta prețuire a celor, atât de mulți, care au murit ca martiri ai crezului legionar", altminteri d-l Coja mărturisind, fără înconjur, că "a învia Mişcarea Legionară, cum se amăgesc unii tineri imberbi, este o nădejde himerică".

Lingvist priceput, scriitor de talent, polemist viguros şi, mai presus de orice îndoială, naționalist sincer (format la şcoala "românismului absolut" al lui Petre Țuțea), d-l Coja *are* în multe privințe dreptate, rămânând de văzut câți vor fi dispuşi să i-o şi *dea*... Cartea trebuie să se lupte, din nefericire, nu doar cu prejudecățile sau cu vrăjmăşiile curente privitoare la legionari, ci şi cu imaginea publică nu tocmai grozavă a autorului ei, pe care anumite "cârdăşii", fie ele şi conjuncturale, precum şi cochetarea cu patru sau cinci partide politice, l-au făcut mai puțin credibil decât ar merita.

NICI PRINTRE EVREI N–A LIPSIT ADMIRAȚIA FAȚĂ DE CODREANU !

În 1936, pe șantierul sediului din Gutenberg

Corneliu Z. Codreanu (1899-1938), "Căpitanul" Mișcării Legionare (înființate în vara anului 1927, deci în urmă cu șase decenii), rămâne una dintre figurile cele mai controversate ale istoriei noastre interbelice. Caracterul *controversat* al posterității lui nu ține însă atât de "paradoxurile" acestei personalități harismatice (foarte egală cu ea însăși, atunci când este bine cunoscută și onest judecată), ci de uriașul *efort mistificator* pe care l-au desfășurat de-a lungul timpului *adversarii neprincipiali* ai legionarismului, fie români, fie evrei.

Multe documente de epocă (unele "clasice", altele dezvăluite relativ recent), provenite din cele mai felurite tabere ideologice, îl prezintă într-o cu totul altă lumină decât l-a reținut propaganda (și chiar istoriografia) "oficială".

Deși evreii au fost, sincer sau conjunctural, adversarii cei mai ireductibili ai lui Codreanu și ai Mișcării sale, n-a lipsit nici printre ei *evaluarea lucidă* sau chiar *admirația* față de acest om excepțional, ce a marcat profund conștiința istorică și religioasă a mai multor generații. Obtuzitatea patologică a unui Z. Ornea (principalul detractor actual al dreptei creștine românești) este amendată, așa cum vom vedea, chiar de către unii dintre consângenii săi.

Cazul lui N. Steinhardt este îndeobște cunoscut (mai ales prin referințele din *Jurnalul fericirii*), dar acolo era vorba de un evreu creștinat (apropiat cercurilor de dreapta, botezat ortodox într-o închisoare comunistă și ulterior călugărit). Aici oferim alte mărturii, provenite de la câțiva evrei (un rabin, un istoric și un scriitor) rămași întru totul fideli idealurilor rasei lor, ce au înțeles însă poziția *complexă* a lui Codreanu, în nici un caz asimilabilă "antisemitismului" curent al grupărilor de tip fascist (mai exact: *nazist*, căci fascismul italo-spaniol, bunăoară, nu s-a caracterizat prin radicalism antievreiesc).

Din păcate, aceste mărturii (și altele asemănătoare, pe care nu vom întârzia să le publicăm într-un nou grupaj) sunt de regulă ignorate, deși, *în alte privințe*, autorilor respectivi, suficient de iluștri, li se dă *tot creditul* (recentul *Jurnal* al lui M. Sebastian, în jurul căruia s-a făcut atâta vâlvă tendențioasă, reprezentând exemplul cel mai grăitor)!

(R. C.)

În 1937,
la funeraliile generalului Cantacuzino

DAVID ȘAFRAN (rabin)

"Intrasem în Casa Verde la ora 1 și 20 [în ziua de 11 februarie 1937]. Vorbeam de acum de peste două ceasuri *. Eram decis să mai rămân, pentru a pleca limpezit. Nu era o discuție de cabinet, ci s-au amestecat aici durerile lumii. Știam că l-am pus într-o situație delicată. De afară răzbăteau voci care ne împiedicau să ne concentrăm. Adevărurile lui și ale mele ardeau, chinuiau gând și suflet, cerșindu-și răspunsuri, argumente, pentru a ne despărți ca prieteni. Venisem la el cu sinceritate. Îl văd cum se ridică, îmi întinde mâna și îmi spune:

– Am avut mare plăcere de întâlnirea noastră. Nu știu dacă am rezolvat probleme, dar am învățat fărâme din taina infinită a credinței... Eu n-am venit să provoc ură sau răzbunare. Mi-e sufletul curat. Nu știu dacă toți legionarii gândesc ca mine. Dacă un evreu a fost lovit sau rănit, ori jignit pe plan moral, iartă-i pe răufăcători! Ei nu-s decât oameni, poate chiar buni creștini... Nu pe omul superior încercăm noi să-l șlefuim, ci pe omul-om...

Am plecat. Am cântărit mult ultimul său răspuns. Am văzut în trăirea lui un început de logică. Apoi a venit tăvălugul: Codreanu a fost ucis din ordinul lui Carol al II-lea, în [noaptea de 29 spre 30 noiembrie]1938".

(A se vedea textul românesc integral în "Gazeta de Vest", Nr. 1/1991)

* În timpul acelei memorabile întrevederi, Codreanu îi spusese, printre altele: "Poporul român n-a cunoscut de-a lungul istoriei sale nici ura de rasă, nici ura de clasă, nici vrajba religioasă. La noi n-au avut loc pogromuri, nici procese împotriva evreilor pentru omor ritual, ca în țările civilizate din Occident, nici vânătoare de vrăjitoare, nici arderi pe rug, nici vreo «Noapte a Sfântului Bartolomeu»... Religia noastră a fost o religie a țăranilor, cum a numit-o filosoful Nae Ionescu, profesor de logică, metafizică și mistică creștină. Înconjurat de neamuri ostile cu tendințe imperialiste, poporul nostru n-a practicat, totuși, șovinismul, ci s-a călăuzit de zicala: *«Fiecare cu legea lui!»*. A trăit o mie de ani fără o ierarhie eclesiastică. Poporul nostru, născut creștin, a întreținut adesea legătura cu Dumnezeu direct, fără mijlocitori, prin rugăciuni: acasă, pe ogoare sau în bisericuțele umile de lemn. L-am păstrat pe Dumnezeu în sufletul nostru. Ne-am închinat lui cu evlavie și smerenie, iar când credința ne-a fost amenințată, ne-am ridicat la luptă pentru apărarea ei. Asta nu se numește șovinism. Eu însumi mă inspir din Apostolul Pavel, care zice: *La Judecata de apoi toate neamurile se vor înfățișa, în frunte cu regii și împărații lor, pentru a da socoteală de faptele pe care le-au săvârșit pe pământ* [sinteză liberă a unor locuri din epistolele paulinice și din *Apocalipsă*]. Un om care crede, cum cred eu, nu numai în judecata istoriei, ci și în cea a lui Dumnezeu, nu poate urî alte neamuri, egale în fața Lui. Poporul meu și poporul dumneavoastră au avut aceeași soartă tragică. După ce poporul evreu își va regăsi Patria pierdută, va trebui să facem împreună pasul decisiv: *reconcilierea istorică între cele două popoare ale noastre*".

NICHOLAS NAGY–TALAVERA (istoric)

"În micul spațiu din fața bisericii mișunau țărani îmbrăcați în pioreștile lor haine de diminică. [...] Prefectul de Turda – așa cum fac deseori funcționarii regimurilor ineficiente și corupte – făcuse tot posibilul pentru a irita mulțimea: îi interzisese lui Codreanu să vorbească, dar nu interzisese întrunirea. Și mulțimea de țărani simpli și sărmani se întețí, până când cimitirul nu-i mai putu cuprinde. Deodată, în mulțime se făcu liniște. Un om înalt, de o frumusețe tristă, îmbrăcat în costumul alb al țăranilor români, intră în cimitir călare pe un cal alb. Se opri în apropierea mea, iar eu nu putui vedea nimic monstruos sau vătămător întrînsul. Dimpotrivă, zâmbetul său sincer de copil iradia deasupra mulțimii nevoiașe, părând totuși, în chip tainic, că venea de altundeva, de departe. *Carismă* este un cuvânt nepotrivit pentru a defini forța ciudată care emana din acel bărbat. El era, ca să spun mai bine, bucată ruptă din acele păduri, din acei munți, din viforul ce bântuie năprasnic culmile înzăpezite ale Carpaților, din lacuri și din râuri. Și așa, în tăcere, rămase în mijlocul mulțimii. Nici n-avea nevoie de cuvinte. Tăcerea sa era ea însăși grăitoare; părea a fi mai puternic decât noi toți, mai puternic în rang decât prefectul care-i interzisese să vorbească. O țărancă încărunțită de vreme își făcu semnul crucii și șopti: *«Trimisul Arhanghelului Mihail!»*. Apoi, clopotul cel trist al bisericuței pomi să bată, iar slujba religioasă, nelipsită înaintea oricărei întruniri legionare, începu. [...] După mai bine de un sfert de veac, n-am uitat întâlnirea mea cu Corneliu Codreanu".

(Nicholas Nagy-Talavera, *The Green Shirts and the Others. A history of Fascism in Hungary and Romania*, Hoover Institution Press, Stanford – Cal., 1971, p. 247)

FELIX (FROIM) ADERCA (scriitor)

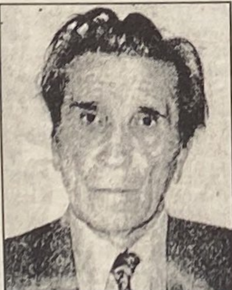
"Aderca, pe care l-am întâlnit aseară la cercul «sefard», unde am vorbit amândoi despre [Camil] Baltazar, într-un fel de șezătoare «festivă», îmi spunea că deplora moartea lui Codreanu, care a fost un mare om, o apariție genială, o forță etică fără seamăn și a cărui «moarte de sfânt» este o pierdere ireparabilă".

(Mihail Sebastian, *Jurnal – 1934-1945*, Ed. Humanitas, București, 1996, p. 195)

"Aderca, văzut alaltăieri, regretă moartea lui Codreanu. E convins că el, Aderca, ar fi reușit să obțină de la Codreanu un regim bun pentru evrei. Crede că *Pentru legionari* este o carte istorică. Regretă că Garda este antisemită: fără de asta, s-ar fi înscris acolo. Regretă că nu l-a cunoscut pe Codreanu, care era o mare personalitate (ca Sarah Bernhardt, ca Goga)..."

(M. Sebastian, *op. cit.*, p. 335)

† ZAHARIA

MARINEASA

În această vară s-a mutat de la noi, după o viață trăită exemplar și închinată aproape în întregime luptei anticomuniste, liderul legionar Zaharia Marineasa, întemeietorul editurii timișorene care îi poartă numele.

"Zărie" (cum îi spuneau, bănățenește, cei apropiați) se născuse la 8 august 1921, în comuna Iablanița din sudul Banatului. A urmat liceul și câțiva ani la Facultatea de Drept (pe care împrejurările nu i-au îngăduit să o termine); adevărata educație și-a căpătat-o însă în cadrul Frățiilor de Cruce, pe care le-a evocat întotdeauna cu emoție. A executat, în total, 21 de ani de închisoare, pe motive politice. Primii 5, sub Antonescu și sub "capitularzi", între 1941-1946 (la Tg. Ocna, Aiud, Lugoj și din nou Aiud). După 2 ani de libertate (1946-1948), în care a luat parte la rezistența armată anticomunistă din Munții Banatului, este arestat din nou și condamnat la 15 ani de închisoare. Comportarea sa din detenție a fost una ireproșabilă. În toamna lui 1963, după 15 ani petrecuți la Aiud, în loc să fie pus în libertate, este transferat abuziv la Periprava, eliberându-se cu aproape un an întârziere.

Între 1964-1969 a urmat calea "rezistenței pasive", el însuși numind acest răstimp "perioada cenușie" a vieții sale.

După 1989 duce o intensă activitate culturală și politică (în cercurile dreptei). În 1991 întemeiază Editura "Marineasa", unde aveau să apară, printre altele, o ediție în trei volume a poeziilor de închisoare ale lui Radu Gyr, cele două volume de memorii ale lui Ion Gavrilă Ogoranu (*Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*) sau *Lucian Blaga - energie românească* de Vasile Băncilă.

A închis ochii cu puțin înainte de a împlini 76 de ani și a fost înmormântat joi, 31 iulie 1997, în cimitirul timișorean din strada Cosminului.

ODIHNEASCĂ-SE ÎN PACE!

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 4072996517509

Colegiul redacțional: **Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-șef;**
Demostene ANDRONESCU, Răzvan CODRESCU, Constantin IORGULESCU, Marcel PETRIȘOR
Ligia BANEA secretar de redacție
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr. 109
telefon 069/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company